

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:

**«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ
МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»)»**

08-43.МКР.005.00.99 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-21мз
спеціальності 073 – Менеджмент
Розводюк Оксана Володимирівна

Керівник: д.е.н., проф. каф. ФІМ
наук. ступінь, вч. звання

Спіфанова І. Ю.

«07» червня 2023 р.

Опонент: к.т.н., доцент каф. ЕПВМ
наук. ступінь, вч. звання

Ратушняк О. Г.

«07» червня 2023 р.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. Зянько В. В.

(прізвище та ініціали)

«09» червня 2023 р.

Вінниця ВНТУ – 2023 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«28» березня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Розводюк Оксани Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Управління фінансовою безпекою підприємств мобільного зв'язку (на прикладі ПрАТ «ВФ Україна»)

Керівник роботи Спіфанова Ірина Юріївна, д.е.н., професор,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ВНТУ від «20» березня 2023 року №68.

2. Строк подання студентом роботи: 09 червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. Бізнес-Інформ. 2019. № 7. С. 14-19. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 109–113. Васильців Т. Г., Міценко Н. Т., Мульська О. Г., Зайченко В.В. Економічний потенціал vs економічна безпека підприємства: точки конвергенції та дивергенції. Scientific notes of Lviv University of Business and Law, 2023. Вип. 36. С. 23-29. Вудвуд В. В., Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. Підприємництво і торгівля. 2019. № 25. Blakyta G., Ganushchak T. Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. Investment Management and Financial Innovations. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248–256. Варналій З., Мехед А. Система фінансової безпеки

підприємства: забезпечення функціонування та методи оцінки її ефективності. InterConf, 2020. №31, Dzhedzhula V., Yepifanova I., Kravchuk Yu. Use of the Theory of Fuzzy Sets in Determining the Level of Enterprise Security. 2022 12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Ruzomberok, Slovakia, 2022, pp. 311-315, офіційний сайт Державної служби статистики України, фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр., наведена в додатках

4. Зміст текстової частини:

у першому розділі – дослідити економічну сутність фінансової безпеки, узагальнити особливості управління фінансовою безпекою підприємства, проаналізувати методичні підходи оцінювання процесу управління фінансовою безпекою підприємства;

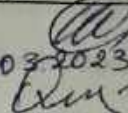
у другому розділі – проаналізувати стан та перспективи розвитку підприємств мобільного зв'язку, надати загальну характеристику ПрАТ «ВФ Україна», проаналізувати фінансово-економічний стан та процес управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна» в 2020-2022 рр;

у третьому розділі – запропонувати пропозиції та рекомендації з покращення управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Систематизація підходів до визначення сутності «фінансова безпека». Підходи до визначення сутності процесу управління фінансовою безпекою підприємства. Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 рр., млн. грн. Оцінка майна та фінансових результатів ПрАТ «ВФ Україна». Аналіз джерел фінансування запасів ПрАТ «ВФ Україна». Оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна». Фактори впливу, описані лінгвістичними змінними.

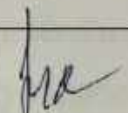

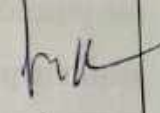

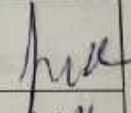
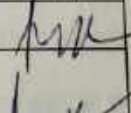
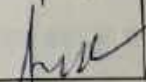
Рисунки: Класифікація загроз фінансовій безпеці підприємства. Динаміка доходів від надання послуг мобільного зв'язку за 2020-2022 рр. Динаміка кількості активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку за 2020-2022 рр. Динаміка джерел фінансування ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Динаміка складу майна ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Динаміка фінансових результатів ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Динаміка показників ліквідності як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Динаміка показників фінансової стійкості як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Динаміка показників ділової активності як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр. Модель оптимізації капіталу ПрАТ «ВФ Україна».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	к.е.н., доц. кафедри ФІМ Ткачук Л. М.	28.03.2023р. 	28.03.2023

7. Дата видачі завдання «28» березня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Грудень-січень	
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	II декада лютого	
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	I декада квітня	
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	II декада травня	
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	III декада травня	
Рецензування МКР	I декада червня	
Захист МКР	I декада червня (за графіком)	

Студент

(підпис)

О. В. Розводюк
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

І. Ю. Єпіфанова
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 338.45

Розводюк О. В. Управління фінансовою безпекою підприємств мобільного зв'язку (на прикладі ПрАТ «ВФ Україна»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2023. 99 с. На укр. мові. Бібліогр.: 29 назв; рис.: 9; табл. 8.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано напрямки покращення стану управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна». Наукові і практичні положення щодо напрямків покращення управління фінансовою безпекою можуть бути впроваджені на досліджуваному в роботі підприємстві та інших підприємствах мобільного зв'язку, що дозволить покращити фінансові результати господарської діяльності. У теоретичній частині роботи досліджено економічну сутність фінансовою безпекою підприємства, проаналізовано сучасні методики аналізу процесу управління фінансовою безпекою підприємства. В аналітичній частині роботи проаналізовано стан підприємств мобільного зв'язку, здійснено оцінювання фінансово-економічної діяльності та управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна». У прикладній частині роботи запропоновано напрямки покращення ефективності господарської діяльності та управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства та підприємств мобільного зв'язку в цілому.

Ключові слова: безпека, фінансова безпека, управління фінансовою безпекою, загрози фінансової безпеки

ABSTRACT

Rozvodiuk O. V. Management of Financial Security of Mobile Communication Enterprises (on the example of the private joint-stock company «VF Ukraine»). Master's qualification work in the specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. 99 p. In Ukrainian. Bibliography: 29 titles, Fig .: 9, Table 8.

The master's qualification thesis proposes directions for improving the management of financial security of PJSC 'VF Ukraine'. The scientific and practical provisions regarding the improvement of financial security management can be implemented in the researched enterprise and other mobile communication enterprises, thus improving the financial performance of their economic activities. The theoretical part of the thesis explores the economic essence of financial security of an enterprise and analyzes modern methodologies for analyzing the process of financial security management. The analytical part of the thesis examines the state of mobile communication enterprises, evaluates the financial and economic activities, and management of financial security of PJSC 'VF Ukraine'. The applied part of the thesis suggests directions for improving the efficiency of economic activities and management of financial security of the researched enterprise and mobile communication enterprises as a whole.

Keywords: security, financial security, management of financial security, threats to financial security

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Теоретичні аспекти оцінки загроз фінансовій безпеці підприємства	11
1.2 Методичні підходи до оцінювання стану управління фінансовою безпекою підприємства	21
Висновки до розділу 1	29
2 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»	30
2.1 Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств мобільного зв'язку	30
2.2 Загальна характеристика ПрАТ «ВФ Україна»	33
2.3 Аналіз показників фінансово-економічної діяльності підприємства	37
2.4 Аналіз стану управління фінансовою безпекою підприємства в 2020-2022рр	44
Висновки до розділу 2	55
3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»	57
3.1 Напрямки підвищення ефективності формування капіталу підприємства	57
3.2 Пропозиції щодо підвищення рівня фінансової безпеки	64
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи	75
Додаток Б (довідниковий) Фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.	76
Додаток В Ілюстративна частина	87

ВСТУП

Актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи. Фінансова безпека та її забезпечення є важливою складовою ефективного стратегічного управління підприємствами. Від достатності обсягів фінансових ресурсів, джерел їх формування, впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на рівень фінансової безпеки залежить не лише рівень конкурентоспроможності підприємства, але й питання його функціонування. В умовах військового стану вітчизняним підприємствам все складніше забезпечувати власну безпеку, особливо фінансову.

Суттєві темпи інфляції, релокація та неможливість подальшого існування значної кількості підприємств на окупованих територіях, втрата виробничих потужностей призводить до значної кількості банкрутств, скорочень працівників. Банкрутства, руйнування спричиняють непогашення боргів перед контрагентами. Проблематичними стають питання, пов'язані із банківським кредитуванням. Саме тому підприємствам все більше уваги необхідно звертати на фінансову безпеку.

Питання, пов'язані із управлінням фінансовою безпекою підприємства розглядають такі вчені як: Краснокутська Н. С., Коптева Г. М., Марусяк Н. Л., Бак Н. А., Васильців Т. Г., Міценко Н. Т., Мульська О. Г., Зайченко В.В., Вудвуд В. В., Батієвська О. В., Варналій З., Мехед А., Єпіфанова І. Ю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська кваліфікаційна робота виконувалась відповідно до напрямку наукових досліджень кафедри фінансів та інноваційного менеджменту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є формування пропозицій та рекомендацій щодо покращення фінансового стану підприємств мобільного зв'язку на основі аналізу управління фінансової безпеки підприємства.

Для виконання мети в ході написання роботи були поставлені наступні **завдання:**

- систематизувати існуючі підходи до сутності фінансової безпеки;
- узагальнити методичні підходи до аналізу стану управління фінансовою безпекою підприємств;
- проаналізувати сучасний стан та перспективи розвитку підприємств мобільного зв'язку;
- надати загальну характеристику ПрАТ «ВФ Україна»;
- проаналізувати фінансовий стан ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.;
- проаналізувати процес управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.;
- сформулювати пропозиції та рекомендації щодо покращення фінансового стану ПрАТ «ВФ Україна».

Предметом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є управління фінансовою безпекою підприємства.

Об'єктом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є процес управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна».

Наукова новизна одержаних результатів:

- визначено процес управління фінансовою безпекою як процес прийняття й реалізації управлінських рішень із урахуванням фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- запропоновано ієрархічні зв'язки факторів впливу на систему управління фінансовою безпекою підприємства, що на відміну від існуючих підходів, дозволяє більш повно врахувати фактори, які визначають ефективність управління фінансовою безпекою і сформулювати математичну модель інтелектуальної підтримки прийняття рішень з управління фінансовою безпекою.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні висновки та практичні рекомендації доведені до рівня конкретних методик та пропозицій, що можуть бути використані для глибокого та розгорнутого дослідження ефективності діяльності підприємств. Наукові і практичні положення щодо покращення стану управління фінансовою безпекою підприємства можуть бути впроваджені на підприємствах мобільного зв'язку.

Особистий внесок здобувача. Магістерська кваліфікаційна робота – самостійно виконана наукова праця, в якій сформовано пропозиції з покращення фінансового стану підприємств мобільного зв'язку на основі аналізу процесу управління фінансовою безпекою.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у магістерській роботі використано лише ті положення, які розроблено автором особисто.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи. Тема роботи апробована на ЛІІ Науково-технічній конференції факультету менеджменту та інформаційної безпеки (м. Вінниця, 2023 р.), Молодь в науці (м. Вінниця, 2023).

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковано 3 наукові праці, в тому числі 1 стаття у виданні, що включене до переліку наукових фахових видань України категорії Б зі спеціальності 073 [1], 2 тез доповідей [2-3].

Структура і зміст магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, включаючи 8 таблиць, 9 рисунків, 3 додатки і список використаної літератури із 29 найменувань.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність процесу управління фінансовою безпекою підприємства

В літературі поняття фінансової безпеки розглядають на різних рівнях – на рівні держави та на рівні підприємств. В сучасних умовах, коли відбуваються правові та регуляторні зміни, державна фінансова підтримка та організаційно-економічні механізми є важливими засобами забезпечення фінансової безпеки. На рівні підприємств це поняття є особливо актуальним, зважаючи на військовий стан. Окрім того, світова пандемія, яка передувала військовому стану, спричинена вірусом COVID-19, також суттєво вплинула на фінансову безпеку значної кількості підприємств.

Особлива увага повинна бути приділена вивченню впливу кризових явищ на фінансову безпеку суб'єктів господарювання в Україні.

В літературі склалась значна кількість підходів до визначення фінансової безпеки як економічної категорії (табл. 1.1). Так, на думку Вудвуд В. В., Батієвської О. В. [4] фінансова безпека – це «такий його фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи».

Бланк І. А. [5] вважає, що під фінансовою безпекою доцільно розуміти кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру.

Таблиця 1.1 – Систематизація підходів до визначення сутності «фінансова безпека» (систематизовано за даними [1; 8-12])

Автор	Фінансова безпека – це
Вудвуд В. В., Батієвська О. В. [4]	такий його фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи
Бланк І. А. [5]	кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах
Барановський О. І. [6]	рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання наявних зобов'язань, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування та економічне зростання
Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. [7]	комплексна характеристика стану захищеності фінансових інтересів підприємства і їх узгодженості із наявним потенціалом і заявленими цілями, що дозволяє протистояти різним негативним факторам у процесі фінансово-господарської діяльності
Г. Шиназі [8]	здатність сприяти та розширювати економічні процеси корпорації, управляти ризиками діяльності та нівелювати їх наслідки. Більше того, категорія фінансової безпеки — така категорія, яка характеризується ознакою неперервності у часі: вона може лише видозмінюватися як похідна сукупності всіх елементів категорії фінанси
Блакита Г., Галушак Т. [9]	складова частина економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі певних фінансових ресурсів, достатню структуру капіталу, який використовується суспільством, відповідність цілям і завданням на основі рівня внутрішніх і зовнішніх загроз, певний факторний вплив у мінливих поточних і майбутніх періодах розвитку
Варналій, З., Мехед, А. [10]	головний елемент його економічної безпеки, який дозволяє комплексно впливати на фінансовий стан суб'єкта господарювання, забезпечуючи здатність ефективно використовувати фінансові ресурси, коректно реагуючи на загрози внутрішнього і зовнішнього характеру, для досягнення ефективного розвитку діяльності, реалізації стратегії підприємства в майбутніх періодах

З таблиці 1.1 видно, що фінансову безпеку трактують як певний фінансовий стан, комплексну характеристику, рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, здатність сприяти та розширювати економічні процеси.

Поняття фінансової безпеки стосується практично всі функціональні сфери діяльності підприємства, і при оцінці фінансової безпеки ряд положень оцінки перетинається з окремими видами діяльності підприємства.

Наявність належного управління фінансовою безпекою підприємства дозволяє забезпечити функціонування ефективної системи, яка виявляє та зменшує загрози, що впливають на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Крім того, така система захищає підприємство від фінансових втрат та забезпечує стабільну діяльність та розвиток, навіть в умовах конкурентного економічного середовища.

В літературі існують різні підходи до визначення сутності процесу «управління фінансовою безпекою підприємства», систематизовані в таблиці 2.2. На думку Амосова О. Ю. процес управління фінансовою безпекою підприємства визначається як сукупність робіт із забезпечення максимально високого рівня платоспроможності підприємства і ліквідності його оборотних коштів, найбільш ефективної структури капіталу підприємства, підвищенню якості планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства в усіх напрямках стратегічного й оперативного планування і управління технологічним, інтелектуальним і кадровим потенціалом підприємства, його основними й оборотними активами з метою максимізації прибутку і підвищення рівня рентабельності бізнесу, а також росту курсової вартості цінних паперів підприємства [11].

Мельник С. І. визначає процес управління фінансовою безпекою як процес, орієнтований на здійснення впливу суб'єктів безпеки на об'єкти шляхом отримання необхідної інформації щодо зміни середовища функціонування для розроблення управлінських рішень, реалізація яких дасть змогу досягнути фінансові інтереси підприємства попри вплив внутрішніх та зовнішніх загроз [12].

Таблиця 1.2 – Підходи до визначення сутності процесу управління фінансовою безпекою підприємства

Автор	Управління фінансовою безпекою – це
Амосов О. Ю. [11]	процес управління фінансовою безпекою підприємства визначається як сукупність робіт із забезпечення максимально високого рівня платоспроможності підприємства і ліквідності його оборотних коштів, найбільш ефективної структури капіталу підприємства, підвищенню якості планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства в усіх напрямках стратегічного й оперативного планування і управління технологічним, інтелектуальним і кадровим потенціалом підприємства, його основними й оборотними активами з метою максимізації прибутку і підвищення рівня рентабельності бізнесу, а також росту курсової вартості цінних паперів підприємства
Мельник С. І. [12]	процес, орієнтований на здійснення впливу суб'єктів безпеки на об'єкти шляхом отримання необхідної інформації щодо зміни середовища функціонування для розроблення управлінських рішень, реалізація яких дасть змогу досягнути фінансові інтереси підприємства попри вплив внутрішніх та зовнішніх загроз
Картузов Є. П. [13]	певна сукупність поглядів на забезпечення фінансової безпеки, яка передбачає також комплексне визначення загроз і системне розуміння шляхів їх усунення
Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р. [14]	система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, які пов'язані із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз
Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Кравчук Н.М. [15]	складова загальної системи управління та спрямована на: забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності і ефективності діяльності підприємства; забезпечення належного захисту від зовнішніх та внутрішніх факторів в процесі формування та збільшення фінансово-економічних ресурсів підприємства
Колісник О. [16]	сукупність фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів; можливості їх формування та використання згідно з нормативно-правовими підставами фінансової діяльності підприємства; механізми, що забезпечують виконання цих норм та правил, а також формалізовані та неформалізовані нормами відносин між суб'єктами господарювання

На думку Картузова Є. П. управління фінансовою безпекою є певною сукупністю поглядів на забезпечення фінансової безпеки, яка передбачає також комплексне визначення загроз і системне розуміння шляхів їх усунення [13].

Авторський колектив під керівництвом Васильціва Т.Г. ідентифікує процес управління фінансовою безпекою як систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, які пов'язані із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [14].

Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Кравчук Н.М. зазначають, що процес управління фінансовою безпекою є складовою загальної системи управління, яка спрямована на: забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності і ефективності діяльності підприємства; забезпечення належного захисту від зовнішніх та внутрішніх факторів в процесі формування та збільшення фінансово-економічних ресурсів підприємства [15].

Колісник О. визначає процес управління фінансовою безпекою як сукупність фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів; можливості їх формування та використання згідно з нормативно-правовими підставами фінансової діяльності підприємства; механізми, що забезпечують виконання цих норм та правил, а також формалізовані та неформалізовані нормами відносин між суб'єктами господарювання [16]

Отже, процес управління фінансовою безпекою доцільно визначити як процес прийняття та реалізації управлінських рішень із урахуванням фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Управління фінансовою безпекою підприємства включає ряд заходів, зокрема [17]:

- захист фінансових інтересів підприємства, управління його фінансовою діяльністю,
- запобігання виникненню та розвитку загроз фінансовій безпеці,
- зменшення негативного впливу таких загроз,

- управління фінансовими ризиками,
- використання фінансового аналізу для оцінки фінансового стану підприємства на основі порогових значень показників,
- облік альтернативних методів та фінансових інструментів для забезпечення безпеки підприємства,
- аналіз негативних фінансових наслідків для підприємства з урахуванням зміни його платоспроможності, рентабельності та прибутковості,
- захист від агресивного придбання акцій підприємства конкурентами та можливого контролю над ним,
- оцінка ринку цінних паперів з точки зору привабливості акцій підприємства та залучення фінансових коштів для інвестицій та розвитку,
- аналіз інвестиційних проєктів,
- оцінка ділових пропозицій підприємства з точки зору ділової етики тощо.

Для досягнення мети управління фінансовою безпекою важливим є вирішення певної низки завдань, основними з яких є:

- ідентифікація реальних та прогнозування потенційних небезпек і загроз;
- формування напрямів запобігання, ослаблення потенційних небезпек і загроз або ліквідації наслідків їх впливу;
- формування ресурсів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства;
- організація взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами з метою запобігання і припинення правопорушень, спрямованих проти інтересів підприємства;
- створення власної, відповідної небезпекам і загрозам, служби безпеки підприємства тощо.

Система базових принципів, на яких будується система фінансової безпеки підприємства, включає [18]:

- системність побудови,

- безперервність, законність,
- об'єктивність, обґрунтованість,
- плановість,
- економічна доцільність,
- результативність,
- оптимізація витрат,
- ефективність управлінських рішень,
- інформованість,
- збалансованість інтересів,
- своєчасність,
- постійний моніторинг,
- активність,
- інтегрованість,
- пріоритетність використання внутрішніх ресурсів.

Головна умова фінансової безпеки підприємства - здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і загрозам, які прагнуть заподіяти фінансовий збиток підприємству або небажано змінити структуру капіталу, примусово ліквідувати підприємство [19].

В літературі виділяють такі сутнісні характеристики поняття «фінансова безпека підприємства» [20]:

- основний елемент системи економічної безпеки підприємства;
- система кількісних і якісних параметрів фінансового стану підприємства, яка в комплексі відображає рівень його фінансової захищеності;
- сформована система пріоритетних збалансованих фінансових інтересів підприємства, що потребують захисту у процесі його фінансової діяльності;
- ідентифікована система реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру фінансовим інтересам підприємства;

- диференційний рівень кількісних і якісних параметрів захищеності фінансових інтересів підприємства, адекватний його фінансовій філософії;
- система, яка забезпечує стабільність найважливіших фінансових пропорцій розвитку підприємства, що формують захищеність його фінансових інтересів;
- система, яку спрямовано на створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання підприємства в поточному й перспективному періоді.

В процесі управління фінансовою безпекою важливим є ідентифікувати загрози, які впливають на рівень фінансової безпеки підприємства. Загрози фінансової безпеки можна класифікувати за різними ознаками (рис. 1.1).

Поняття «загроза» розглядається у контексті надійного забезпечення захисту в сучасних умовах. Важливим є класифікація загроз залежно від місця виникнення на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні загрози фінансовій безпеці спричинені неефективним менеджментом, прорахунками в плануванні фінансово-господарської діяльності. Такі загрози можуть бути усунуті з різними наслідками залежно від певної ситуації. Зовнішні ж загрози не є керованими, проте окремі з них можуть бути передбачені. Рівень інтенсивності впливу зовнішніх загроз має бути врахований під час формування заходів з забезпечення стійкого функціонування підприємства.

За ступенем важкості виділяють загрози з високою, значною, середньою і низькою важкістю наслідків. Загрози з високою важкістю можуть спричинити різке погіршення всіх фінансових показників діяльності підприємства, наслідком чого може стати навіть банкрутство та ліквідація підприємства. Значний рівень важкості наслідків реалізації загроз передбачає нанесення підприємству таких фінансових втрат, які негативно вплинуть на основні його фінансові показники, проте можуть бути усунуті протягом певного періоду часу. На цей період на підприємствах має впроваджуватись антикризове управління та санаційні заходи.

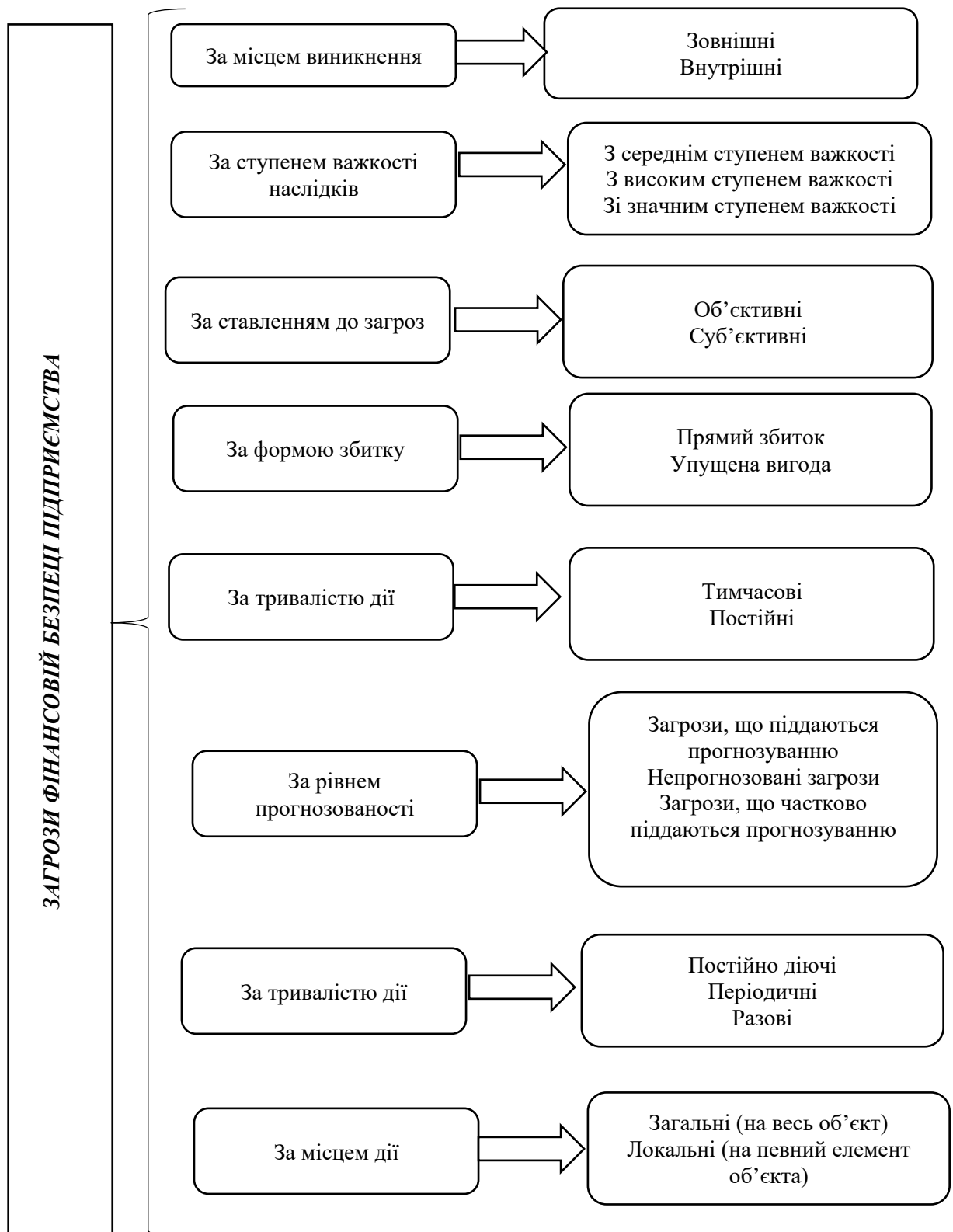

Рисунок 1.1 – Класифікація загроз фінансовій безпеці підприємства

Середній ступінь важкості означає, що подолання наслідків здійснення цих загроз вимагає витрат, здійснивши які підприємство досить швидко відновить своє становище.

Фінансова загроза підприємства може бути розподілена на дві групи: об'єктивні загрози, які виникають унаслідок непередбачуваних обставин, і суб'єктивні загрози, які походять як з внутрішніх, так і зовнішніх джерел. Таким чином, загроза фінансовим інтересам виявляється у формі несумісності з фінансовим середовищем підприємства, відображаючи реальну або потенційну можливість негативного впливу різних факторів та умов на фінансовий розвиток. Це може призвести до прямого або непрямого економічного збитку.

Для зменшення впливу загроз фінансовій безпеці на підприємстві має бути сформована ефективна стратегія управління підприємством, яка включатиме в себе й стратегію управління фінансовою безпекою.

- До умов, які сприяють забезпеченню фінансової безпеки підприємства, можна віднести наступне:
 - Високий рівень гармонізації та узгодження фінансових інтересів підприємства з інтересами середовища та персоналу.
 - Наявність стійкої фінансової системи на підприємстві, яка здатна ефективно забезпечувати реалізацію цілей і завдань.
 - Збалансованість та комплексність фінансових інструментів і технологій, що використовуються на підприємстві.
 - Постійний і динамічний розвиток фінансової системи підприємства.

Фінансова безпека підприємства стосується забезпечення безпеки фінансової діяльності підприємства. Фінансова діяльність включає в себе процеси, які спрямовані на забезпечення функціонування підсистеми, яка відповідає за фінансову безпеку. Суб'єктами фінансової безпеки є керівництво підприємства та його персонал.

Елементом фінансової безпеки підприємства є управління фінансовими ризиками.

Управління ризиком у цілях фінансової безпеки включає в себе такі методи [21]:

- усунення або запобігання ризику;
- зменшення несприятливого впливу тих чи інших факторів на результати виробництва і в цілому підприємницької діяльності;
- передача або переведення ризику шляхом його страхування;
- оволодіння ризиком.

Таким чином, фінансову безпеку трактують як певний фінансовий стан, комплексну характеристику, рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, здатність сприяти та розширювати економічні процеси.

Визначено процес управління фінансовою безпекою як процес прийняття й реалізації управлінських рішень із урахуванням фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Узагальнено загрози фінансовій безпеці підприємства.

Для зменшення впливу загроз фінансовій безпеці важливим є формування ефективної стратегії управління підприємством, яка включатиме в себе й стратегію управління фінансовою безпекою.

1.2 Методичні підходи до оцінювання стану управління фінансовою безпекою підприємства

На сьогодні виокремлюють чотири підходи до оцінювання фінансової безпеки [22]:

- індикаторний (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня);

– ресурсно-функціональний (оцінювання рівня використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями – власні фінансові ресурси і позикові фінансові ресурси та оцінювання рівня виконання функцій – забезпечення високої фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової стабільності і незалежності;

– критерій «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці»;

– достатність коштів (власних і позикових) для здійснення виробничо-збутової діяльності.

На думку Мельника С.І. фінансову безпеку характеризують ряд характеристик, зокрема [12]:

- стан та структура власних і запозичених фінансових ресурсів, основних засобів та оборотних активів, показників витрат, доходу та фінансового результату, загального обсягу джерел формування активів підприємства;

- аналіз ефективності використання економічних та фінансових ресурсів підприємства, показників прибутковості, згідно з характеристиками фінансової безпеки;

- забезпечення оптимальної структури капіталу, належного економічного стану із визначеними перспективами функціонування та подальшого економічного розвитку, оптимізація виплат дивідендів та підтримка ринкової вартості цінних паперів підприємства.

На думку Пильної В. П. оцінку фінансової безпеки варто здійснювати на основі критеріїв оцінки, системи індикаторів, які її характеризують, і самих методичних підходів до визначення рівня фінансової безпеки [23].

До індикаторів, які доцільно використати для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, авторка відносить:

- показники платоспроможності;

- показники фінансової стійкості;

- показники ділової активності;

- показники рентабельності;

- показники розвитку підприємства.

При цьому діагностика загального рівня фінансової безпеки підприємства проводиться на основі зіставлення і підсумовування загальних підсумків бальних оцінок кількісних індикаторів і якісних параметрів оцінки.

Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Пропонують оцінювати фінансову безпеку підприємства за допомогою показників фінансової стійкості, ділової активності та ліквідності [18].

Ідентифікацію та оцінку рівня загроз фінансовій безпеці підприємства пропонується здійснювати за такими методами, як PEST-аналіз, SWOT-аналіз, метод розробки сценаріїв розвитку подій [24].

Найбільш поширеним серед досліджуваних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства є індикаторний підхід. Цей підхід є популярним, оскільки він є простим у розрахунку та охоплює різні аспекти діяльності підприємства. Згідно з цим підходом, для оцінки рівня фінансової безпеки використовуються індикатори, основними з яких є показники зміни вартості підприємства [25].

Граничні значення цих показників є критичними, оскільки їх недотримання призводить до фінансової нестабільності, перешкоджає нормальному розвитку різних аспектів відтворення і призводить до негативних тенденцій та втрати конкурентоспроможності на ринках. Високий рівень фінансової безпеки підприємства досягається, коли всі індикатори знаходяться в межах встановлених порогових значень, і досягнення граничних значень одного показника не відбувається за рахунок жертвування іншими.

Цей підхід є об'єктивним, оскільки охоплює аналіз фінансового стану підприємства з різних аспектів, а система індикаторів, які мають кількісне вираження, дозволяє своєчасно сигналізувати про наявність ризиків і приймати заходи для їх запобігання. Проте слід зазначити, що використання цього підходу залежить від визначення граничних значень, які є змінними і залежать від зовнішнього середовища, на яке підприємство має обмежений вплив і може лише пристосовуватися.

В роботі Н.О. Ковальчука та А.Г. Корбутяка описується ресурсно-функціональний підхід, який визначає частковий функціональний критерій для окремих складників фінансово-економічної безпеки. За їхніми словами, цей підхід полягає в обчисленні співвідношення загального передбаченого прибутку (отриманої вигоди) для окремого складника фінансово-економічної безпеки підприємства до суми витрат, пов'язаних із впровадженням заходів з попередження збитків від негативних явищ, а також вартості збитку, який не вдалося попередити. Вони стверджують, що чим вище значення цього показника, тим більша вигода від реалізованих заходів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки окремого функціонального складника підприємства [26].

Рівень фінансової безпеки підприємства важливо оцінити за показниками ліквідності. Коефіцієнт покриття відображає рівень достатності оборотних активів підприємства для погашення його зобов'язань і обчислюється як співвідношення між загальною сумою оборотних активів та поточними зобов'язаннями за формулою (1.1) [24]:

$$K_{\text{покp.}} = \frac{\overline{OA}}{\overline{ПЗ}}, \quad (1.1)$$

де \overline{OA} – середньорічна вартість оборотних активів; $\overline{ПЗ}$ – середньорічна вартість поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає готовність підприємства до погашення поточних зобов'язань шляхом врахування доступних грошових коштів і обчислюється за формулою (1.2) [24]:

$$K_{\text{л. шв}} = \frac{\overline{OA - З}}{\overline{ПЗ}}. \quad (1.2)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає рівень наявності абсолютно ліквідних активів, які можна використати для погашення поточних зобов'язань [24]:

$$K_{л,абс} = \frac{\overline{ПФІ} + \overline{ГК}}{\overline{ПЗ}}, \quad (1.3)$$

де $\overline{ПФІ}$ – поточні фінансові інвестиції;

$\overline{ГК}$ – грошові кошти та їх еквіваленти.

Аналіз рівня фінансової безпеки підприємства доцільно оцінити і за показниками фінансової стійкості.

Для цього в першу чергу доцільно розрахувати коефіцієнт автономії, який дозволяє оцінити, якою є частка власних коштів в загальній сумі коштів, вкладених в діяльність підприємства [24]:

$$K_{авт} = \frac{\overline{ВК}}{\overline{К}}, \quad (1.4)$$

де $\overline{К}$ – середньорічна вартість капіталу підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику дозволяє оцінити ризик втрати фінансової стійкості і показує частку залучених коштів підприємства на одиницю власних [24]:

$$K_{фр.} = \frac{\overline{ЗК}}{\overline{ВК}}, \quad (1.5)$$

де $\overline{ЗК}$ – середньорічна вартість залученого капіталу.

Рівень фінансової безпеки підприємства доцільно оцінити і за коефіцієнтом маневреності власного капіталу, який дозволяє оцінити здатність підприємства маневрувати власним капіталом [24]:

$$K_{ман_{BK}} = \frac{\overline{BOK}}{BK}, \quad (1.6)$$

де \overline{BOK} – середньорічна вартість власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами дозволяє оцінити стан забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами [24]:

$$K_{заб.ВOK} = \frac{\overline{BOK}}{OA}. \quad (1.7)$$

Оцінювання стану управління фінансовою безпекою необхідно здійснити і за показниками рентабельності.

Коефіцієнт рентабельності активів дозволяє оцінити отриманий прибуток з кожної гривні, вкладеної в активи підприємства [24]:

$$P_a = \frac{ЧП}{A} \times 100\%, \quad (1.8)$$

де ЧП – чистий прибуток (збиток) підприємства;

\bar{A} – середньорічна вартість активів підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу дозволяє оцінити отриманий прибуток з кожної гривні власного капіталу підприємства [24]:

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{BK} \times 100\%, \quad (1.9)$$

де \overline{BK} – середньорічна вартість власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власних оборотних коштів дозволяє оцінити отриманий прибуток з кожної гривні власних оборотних коштів підприємства [24]:

$$P_{\text{ВОК}} = \frac{\text{ЧП}}{\overline{\text{ВОК}}} \times 100\% \quad (1.10)$$

де $\overline{\text{ВОК}}$ – середньорічна вартість власного оборотного капіталу підприємства.

Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу дозволяє оцінити отриманий прибуток з кожної гривні залученого капіталу підприємства [24]:

$$P_{\text{ЗК}} = \frac{\text{ЧП}}{\overline{\text{ЗК}}} \times 100\% \quad (1.11)$$

де $\overline{\text{ЗК}}$ – середньорічна вартість залученого капіталу підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продажу дозволяє оцінити отриманий прибуток з кожної гривні від продажу продукції [24]:

$$P_{\text{прод}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\% \quad (1.12)$$

ЧД - чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

Оцінку рівня фінансової безпеки доцільно здійснювати і за показниками ділової активності.

Коефіцієнт оборотності активів дозволяє оцінити величину отриманого чистого доходу з кожної гривні, вкладеної в активи підприємства [24]:

$$K_{\text{об}_A} = \frac{\text{ЧД}}{A} \quad (1.13)$$

Коефіцієнт оборотності оборотних активів дозволяє оцінити величину отриманого чистого доходу з кожної гривні, вкладеної в оборотні активи [24]:

$$Kob_{OA} = \frac{ЧД}{\overline{OA}}, \quad (1.14)$$

де \overline{OA} - Середньорічна вартість оборотних активів підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу дозволяє оцінити величину отриманого чистого доходу з кожної гривні власного капіталу підприємства [24]:

$$Kob_{BK} = \frac{ЧД}{BK}. \quad (1.15)$$

Коефіцієнт оборотності залученого капіталу дозволяє оцінити величину отриманого чистого доходу з кожної гривні залученого капіталу підприємства [24]:

$$Kob_{ЗК} = \frac{ЧД}{ЗК}. \quad (1.16)$$

Отже, аналіз фінансової безпеки підприємства можна провести за використання різних методичних підходів. Аналіз фінансової безпеки досліджуваного підприємства буде проводитись на основі оцінки рівня ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

Висновки до розділу 1

В розділі розглянуто теоретико-методичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємства.

Систематизація існуючих підходів показала, що фінансову безпеку трактують як певний фінансовий стан, комплексну характеристику, рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, здатність сприяти та розширювати економічні процеси.

Визначено процес управління фінансовою безпекою як процес прийняття й реалізації управлінських рішень із урахуванням фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Узагальнено загрози фінансовій безпеці підприємства.

Для зменшення впливу загроз фінансовій безпеці важливим є формування ефективної стратегії управління підприємством, яка включатиме в себе й стратегію управління фінансовою безпекою.

Аналіз фінансової безпеки підприємства можна провести за використання різних методичних підходів. Аналіз фінансової безпеки досліджуваного підприємства буде проводитись на основі оцінки рівня ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

Матеріали цього розділу опубліковано у працях [1-3], вказаних в списку літературних джерел.

1 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»

2.1 Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств мобільного зв'язку

Галузь мобільного зв'язку та надання послуг мобільного зв'язку є високотехнологічними галузями економіки, особливо в останні роки. Для цієї галузі характерний відносно короткий життєвий цикл використання технології і продукування послуг, а також високий рівень конкуренції на ринку [27]. Глобальне розповсюдження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяло розвитку ринку мобільного зв'язку в Україні. Мобільний зв'язок окрім голосової телефонії (дзвінки в мережі та поза мережею) включає в себе також послуги передачі текстових і мультимедійних повідомлень (SMS, MMS), передачу даних та Інтернет (вузькосмуговий доступ) а також роумінг (вихідний та вхідний).

Проаналізуємо динаміку доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 рр. З таблиці 2.1 видно, що в 2021р.

Таблиця 2.1 – Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 рр., млн. грн (за даними [28])

Показник	2018	2019	2020	2021
Поштовий зв'язок	47159,6	45827,7	47568	51324,8
Комп'ютерний зв'язок	58341,5	66941,5	75812,1	65492,4
Телефонний фіксований зв'язок	88934,1	86743,2	78768,5	74512,4
Мобільний зв'язок	112546,7	118934,1	121924,2	94531,5
Інші телекомунікаційні послуги	38972,5	37691,2	39521,9	34564,3

З таблиці 2.1 видно, що в 2021р. порівняно із 2018-2020рр. зросли доходи від надання послуг поштового зв'язку. Доходи від комп'ютерного зв'язку, телефонного фіксованого зв'язку, мобільного зв'язку та інших

телекомунікаційних послуг мали динаміку зменшення в 2021р. порівняно із 2019-2020рр.

Основними компаніями, які працюють сьогодні на ринку мобільного зв'язку України, є три підприємства: ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «Lifecell». Інші оператори, зокрема ПрАТ «Телесистеми України» (ТМ PEOPLE net), ТОВ «ТриМоб», надають свої послуги в окремих регіонах України та займають незначну частку в порівнянні з провідними ринковими гравцями.

За період 2020-2022 рр. відбулось зростання доходів від надання послуг мобільного зв'язку, які в 2022 році збільшились на 5,1% у порівнянні із 2021 роком (рис. 2.1). Причинами зростання доходів стало збільшення рівня споживання послуг передачі даних, зокрема доступу до мережі Інтернет та міжнародного роумінгу.

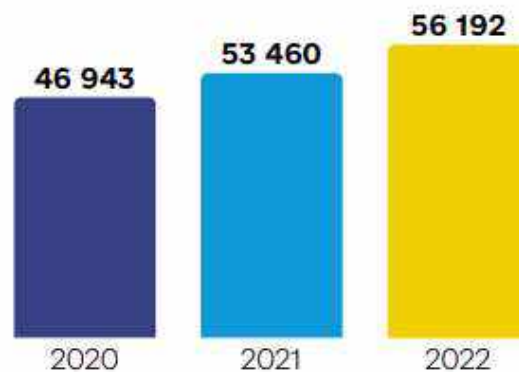

Рисунок 2.1 – Динаміка доходів від надання послуг мобільного зв'язку за 2020-2022 рр., млн грн (за даними [28])

Найбільшими частками в структурі загальних доходів від надання послуг мобільного зв'язку є доходи від надання послуг передачі даних, у тому числі доступу до мережі Інтернет — 62,8% та доходи від надання послуг голосової телефонії — 12,7%, сумарна частка яких становила 75,5% [28].

На 31.12.2022 кількість активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку становила 49 304 тис. од., що майже на 6 622 тис. од. менше, ніж станом на 31.12.2021 (рис. 2.2). Зменшення кількості активних

карток спричинене вторгненням РФ, недоступністю мереж мобільного зв'язку на тимчасово окупованих територіях України, скороченням використання послуг національних операторів мобільного зв'язку внаслідок міграції населення.

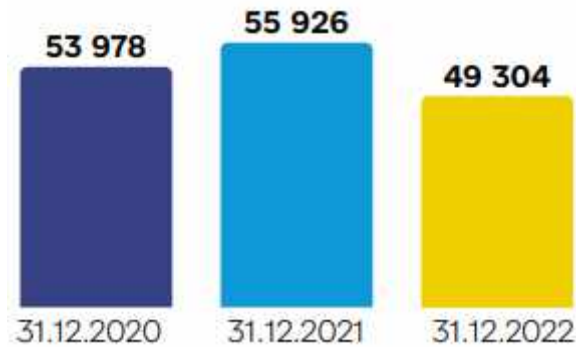

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку за 2020-2022 рр., тис. од. (за даними [28])

Значна кількість українців використовує декілька сім-карток. У середньому на 100 жителів припадає 143 картки, найвищий цей показник у Київській області: 186 карток на 100 людей [28].

Суттєво зросли доходи від надання послуг міжнародного роумінгу. В 2022р. відбулось зниження темпів розвитку мереж 4G (LTE) у зв'язку із тим, що в результаті збройної агресії операторам мобільного зв'язку доводиться витрачати ресурси на відновлення мереж.

Основними проблемами розвитку ринку мобільного зв'язку є [29]:

- погіршення сталості функціонування телекомунікаційних мереж та порушення майнових прав операторів та провайдерів телекомунікацій України на тимчасово окупованих територіях та на території проведення антитерористичної операції;

- низька ефективність управління телекомунікаційною мережею зв'язку загального користування України, відсутність Національного центру оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій України;

- нерівномірність забезпечення споживачів телекомунікаційними послугами особливо у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах, у

тому числі загальнодоступними телекомунікаційними послугами та послугами широкопasmового доступу до Інтернету;

– делегування повноважень органами місцевого самоврядування іншим суб'єктам господарювання (комунальним підприємствам) щодо організації доступу операторів телекомунікацій до об'єктів житлового фонду для розгортання будинкових розподільних мереж та нав'язування операторам телекомунікацій невластивих їм функцій з утримання елементів інфраструктури житлового фонду;

– неврегульованість питання забезпечення недискримінаційного доступу операторів та провайдерів телекомунікацій до елементів інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики.

Таким чином, ринок мобільного зв'язку України розвивається швидкими темпами, оператори мобільного зв'язку адаптують національний ринок до сучасних реалій: враховують зміни потреб споживачів та впроваджують світові тенденції телекомунікаційних послуг у галузі зв'язку.

2.2 Загальна характеристика ПрАТ «ВФ Україна»

Приватне акціонерне товариство «ВФ Україна» надає телекомунікаційні послуги, зокрема послуги передачі голосу і даних, доступу до Інтернету, різноманітними додатковими послугами за допомогою бездротового зв'язку, платного телебачення, а також операціями продажу обладнання та аксесуарів.

15 жовтня 2015 року ПрАТ «ВФ Україна» підписано стратегічну угоду із компанією Vodafone Sales and Services Limited про співпрацю та використання бренду Vodafone в Україні. Після підписання Меморандуму про розуміння 22 листопада 2019 року і подальшого поновлення угоди про використання бренду 3 березня 2020 року, ПрАТ «ВФ Україна» продовжило угоду на період 2020–2025 років, із правом за договором подовжити її іще на один рік. За новою подовженою партнерською угодою Група планує працювати разом над тиражуванням цифрових послуг та продуктів 5G та IoT

(Інтернету речей) в Україні, отримувати доступ до послуг централізованих закупівель Групи компаній Vodafone і впроваджувати світову найкращу практику в функціонування ІТ мережі. ПрАТ «ВФ Україна» є материнською компанією, яка здійснює контроль над дочірніми компаніями:

- ТОВ «ВФ Ритейл» (компанія з роздрібних продажів телефонів і смартфонів),
- ТОВ «ІТСФ» (розробник програмного забезпечення, провайдер послуг підтримки та інтеграції),
- PLC «VFU Funding» (структуроване підприємство, створене для випуску Єврооблігацій),
- ПрАТ «ФАРЛЕП-ІНВЕСТ» (компанія, яка надає послуги фіксованого доступу до мережі Інтернет і послуги фіксованого телефонного зв'язку)
- ТОВ «КЕЙБЛ ТВ-ФІНАНСИ» (компанія, яка провадить діяльність у сфері телекомунікації).

ПрАТ «ВФ Україна» здійснює свою діяльність у формі Приватного акціонерного Товариства. Товариство очолює Генеральний директор, який затверджує та змінює організаційну структуру Товариства до рівня дирекцій та рівнозначних їм підрозділів та нижче (групи, відділи, департаменти тощо).

В Товаристві створено такі Дирекції:

- Дирекція з корпоративного управління та контролю,
- Дирекція з маркетингу,
- Дирекція з продажу та абонентського обслуговування,
- Технічна дирекція,
- Дирекція з інформаційних технологій,
- Фінансова дирекція,
- Дирекція з розвитку корпоративної культури та управління людським капіталом,
- Дирекція із закупівель та логістики,
- Дирекція зі стратегії.

В Приватному акціонерному товаристві «ВФ Україна» та його дочірніх підприємствах затверджена та діє Політика з управління персоналом, яка встановлює порядок прийому, переведення та звільнення працівників, права, обов'язки та відповідальність працівника та роботодавця, режим роботи, часи відпочинку, заходи заохочення і стягнення, систему оплати праці, а також інші питання регулювання трудових відносин в компаніях Групи. Керівництво ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «ВФ Ритейл», ТОВ «ІТСФ», ПрАТ «ФАРЛЕП-ІНВЕСТ», ТОВ «КЕЙБЛ ТВ-ФІНАНСИ» встановлює основні принципи матеріального стимулювання, проведення оцінки ефективності персоналу та преміювання працівників на підставі результатів виробничої діяльності, визначає обсяг компенсаційного пакета працівників та їх додаткового матеріального стимулювання.

Починаючи з 2020 року ПрАТ «ВФ Україна» зосередила свою діяльність на розвитку технологій 3G, 4G, інтернета речей (IoT), аналітики великих даних (Big Data) та інноваційних рішень на основі цих технологій. Відбувалося активне будівництво мережі 4G в селах та невеликих містах у діапазоні 900 МГц. Протягом 2021 року розширення покриття 4G відбувалося вже на всій території України, а на кінець 2021 року мережею 4G було покрито 84% населення України, мережею ІМТ (3G+4G) – 89%. Кількість 4G БС зросла на 28% у порівнянні з попереднім роком.

Покриттям ІМТ (3G+4G) забезпечено до 98% основних міжнародних трас (Київ-Харків, Київ-Одеса, Київ-Львів). Згідно з ліцензійними умовами, оператори мають покрити швидкісним мобільним інтернетом усі міжнародні дороги до кінця 2022 року, всі національні – до середини 2024 року. Відповідно до встановлених показників якості, на 95% протяжності доріг має виконуватися вимога за швидкістю – 2 Мбіт/с, інші показники – на 90% протяжності.

В 2021 році ПрАТ «ВФ Україна» продовжувала інвестувати в розвиток мережі 4G, технологій та інноваційних рішень на їх основі та вийшла на ринок фіксованого зв'язку придбавши 99,99% акцій Приватного акціонерного

товариства «ФАРЛЕП-ІНВЕСТ», яке працює під брендом Vega. Таким чином стаючи конвергентним оператором, який також буде забезпечувати домашній Інтернет і телебачення. У планах компанії інвестувати 500 млн. грн., розширити інфраструктуру за допомогою технології GPON, що дозволяє забезпечити найбільш активних користувачів стабільним високошвидкісним гігабітним інтернетом. Клієнти будуть отримувати гарантований рівень сервісу та обслуговування. У планах Vodafone Україна в найближчі два роки досягнути абонбазу у фіксованому сегменті в 1 млн. клієнтів.

ПрАТ «ВФ Україна» продовжує працювати, зберігаючи колектив повному складі в умовах війни. Більшість співробітників мають можливість продовжувати роботу з будь якої точки світу. На місцях залишаються фахівці, які задіяні у безпосередньому обслуговуванні базових станцій та відновленні зв'язку на територіях звільнених від окупантів і на прифронтових територіях. Компанії продовжують сплачувати податки: більше 1,34 млрд. грн - податки, сплачені у 1 кварталі 2022; 58 млн. грн. - сплачена наперед рента за частоти. Група поступово відновлює роботу магазинів.

Тривалість та інтенсивність війни в Україні, на даний момент, є головними детермінантами перспектив розвитку економічного, внутрішнього і зовнішнього середовищ. Коректні та детальні прогнози з урахуванням наявних обставин є неможливими, а реальні перспективи економічного зростання та поліпшення ситуації в бізнес-середовищі в країні стануть доступні лише по факту завершення активної фази бойових дій та відновлення роботи економіки.

Поточні прогнози національних та міжнародних організацій складені "за умов суттєвої невизначеності". Зменшення ВВП в результаті війни оцінюють від 10 % до 45%. Оцінка може коливатися в залежності від обсягів надходження допомоги від міжнародних фінансових інституцій та окремих країн.

Одним із факторів для відновлення бізнес-активності після бойових дій буде швидкість повернення економічно активного населення. На початок

квітня 2022 р., за даними ООН, Україну покинуло більше ніж 4 млн. людей, але при цьому починає спостерігатися тенденція до повернення. За результатами соціальних опитувань більше 90% громадян, що виїхали за межі країни, планують повернутися додому після завершення війни.

Зазначені умови будуть мати потужний вплив на всі гілки економіки та телекому зокрема. Серед галузевих факторів, які будуть впливати на стан доходів операторів зв'язку слід відзначити:

- масштаби пошкодження інфраструктури внаслідок бойових дій та швидкість її відновлення після пошкоджень;
- наявність допомоги по відновленню мережі від державних та міжнародних організацій;
- стан домовленостей з зовнішніми партнерами по тарифікації послуг;
- внутрішня та зовнішня міграція, швидкість повернення абонентів з-за кордону.

Головною метою ПрАТ «ВФ Україна» є максимально швидке відновлення пошкоджених ділянок мережі та забезпечення зв'язку як на території України так і для абонентів за її межами.

2.3 Аналіз показників фінансово-економічної діяльності підприємства

Проаналізуємо фінансово-економічну діяльність ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр. за абсолютними показниками, які характеризують склад, джерела формування майна та фінансові результати.

З таблиці 2.1 видно, що за показниками, які характеризують склад, джерела формування майна, ПрАТ «ВФ Україна» має динаміку покращення. В 2022р. середньорічна вартість майна ПрАТ «ВФ Україна» склала 38609401,50 тис. грн., що на 25,69% більше порівняно із 2020р. та на 4,52% більше порівняно із 2021р.

Таблиця 2.2 – Оцінка майна та фінансових результатів ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення значень 2022р. від 2020р.		Відхилення значень 2022р. від 2021р.	
				Абсолютне	Відносне, %	Абсолютне	Відносне, %
Загальна вартість майна, тис. грн.	30719052,00	36940088,00	38609401,50	7890349,50	25,69	1669313,50	4,52
Власний капітал, тис. грн.	14757776,50	15663628,00	16462385,50	1704609,00	11,55	798757,50	5,10
Залучений капітал, тис. грн.	15961275,50	21276460,00	22147016,00	6185740,50	38,75	870556,00	4,09
Оборотні активи, тис. грн.	9269883,50	15945251,50	18559875,50	9289992,00	100,22	2614624,00	16,40
Необоротні активи, тис. грн.	21449168,50	20994836,50	20049526,00	-1399642,50	-6,53	-945310,50	-4,50
Чистий дохід, тис. грн.	17292036,00	20144755,00	19824428,00	2532392,00	14,64	-320327,00	-1,59
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	8210484,00	9178029,00	8360910,00	150426,00	1,83	-817119,00	-8,90
Валовий прибуток, тис. грн.	9081552,00	10966726,00	11463518,00	2381966,00	26,23	496792,00	4,53
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	5087042,00	5920486,00	6516208,00	1429166,00	28,09	595722,00	10,06
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	1668716,00	4787135,00	1440750,00	-227966,00	-13,66	-3346385,00	-69,90
Чистий прибуток, тис. грн.	1314543,00	3831547,00	1100355,00	-214188,00	-16,29	-2731192,00	-71,28

Вартість майна ПрАТ «ВФ Україна» зросла за рахунок як власного, так і залученого капіталу. Як видно з таблиці 2.2, власний капітал в 2022 р. склав 16462385,50 тис. грн., що на 11,55% більше порівняно із 2020 р. та на 5,1% більше – порівняно з 2021 р. Власний капітал ПрАТ «ВФ Україна» зріс за рахунок зростання нерозподіленого прибутку. З рис. 2.3 видно, що на ПрАТ

«ВФ Україна» спостерігається переважання залученого капіталу над власним, що є негативною динамікою. Залучений капітал ПрАТ «ВФ Україна» в 2022 р. склав 22147016 тис. грн. зріс порівняно із 2020р. на 11,55% та порівняно з 2021 р. на 5,1% більше.

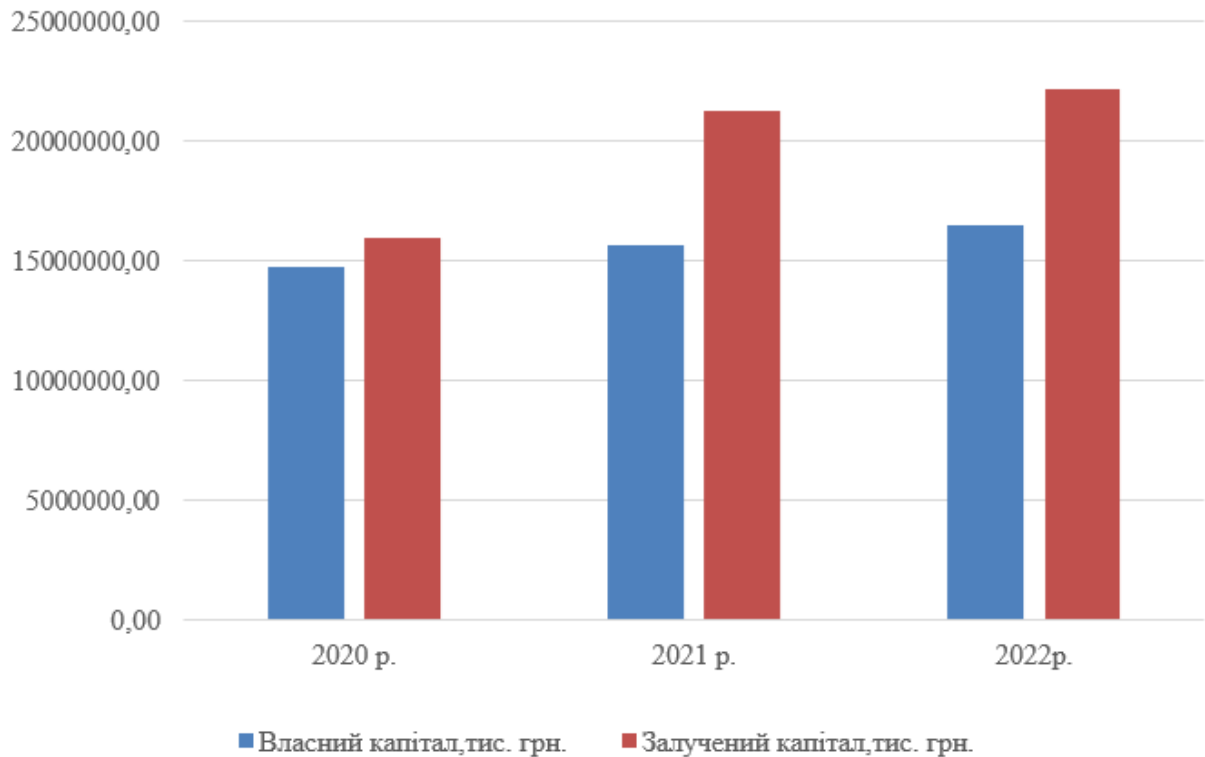

Рисунок 2.3 – Динаміка джерел фінансування ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

Разом з тим, як видно з таблиці 2.2, темпи зростання залученого капіталу суттєво перевищують темпи зростання власного капіталу. Це є негативною динамікою, оскільки може призвести до переважання власного капіталу над залученим.

Оборотні активи ПрАТ «ВФ Україна» в 2022 р. склали 18559875,50 тис. грн., що на 100,22% порівняно із 2021 р., на 16,4% більше – порівняно із 2020 р. З рис. 2.4 видно, що на ПрАТ «ВФ Україна» оборотні активи в 2020р. були суттєво менші за необоротні активи. Проте, внаслідок

того, що оборотні активи мали динаміку зростання, а необоротні – зменшення, в 2022р. величина оборотних активів незначно була меншою за необоротні.

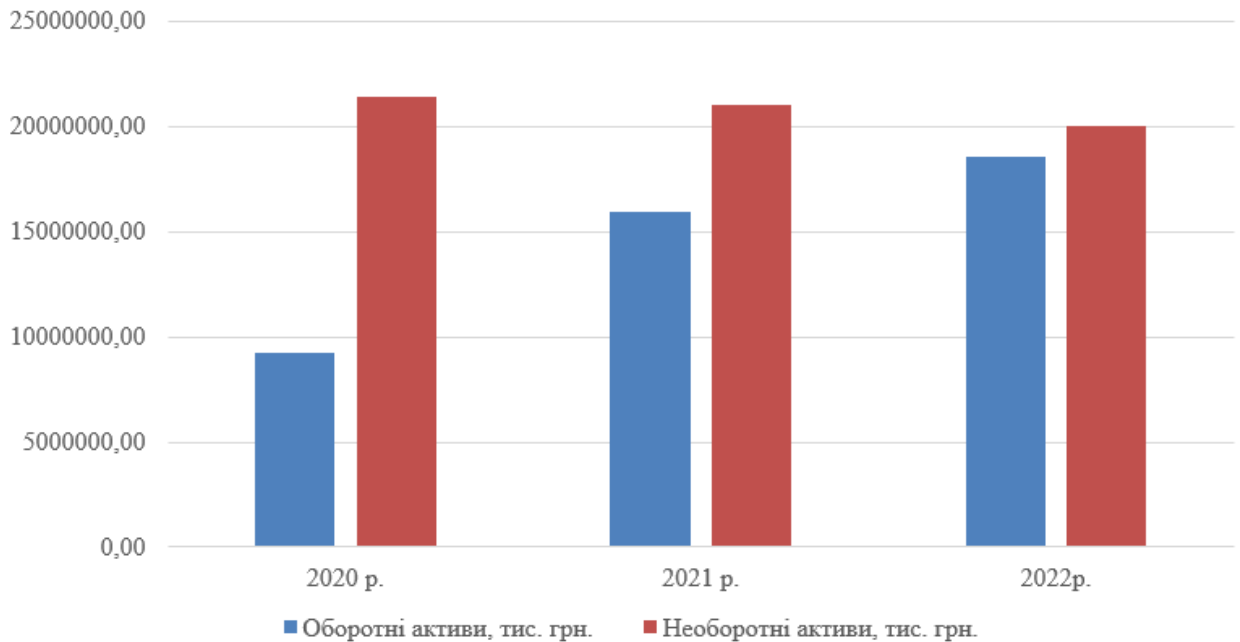

Рисунок 2.4 – Динаміка складу майна ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

Необоротні активи ПрАТ «ВФ Україна» мали динаміку зменшення. В 2022 р. необоротні активи склали 20049526,00 тис. грн, що на 6,53% менше порівняно із 2020р. та на 4,5% менше порівняно із 2021 р.

Зменшення необоротних активів пов'язане зі зменшенням вартості нематеріальних активів.

Динаміка фінансових результатів ПрАТ «ВФ Україна» свідчить про незадовільний фінансово-економічний стан. З рис. 2.5 видно, що фінансові результати ПрАТ «ВФ Україна» в 2022р. порівняно із 2020-2021 рр. мали негативну динаміку зменшення. Так, валовий прибуток ПрАТ «ВФ Україна» склав 11463518 тис. грн, що на 26,23% більше порівняно з 2020 р. та на 4,53% більше порівняно із 2021р.

Зростання валового прибутку в 2022р. порівняно із 2020р. спричинене зростанням чистого доходу. При цьому темпи зростання чистого доходу перевищували темпи зростання собівартості реалізованої продукції. В 2022р.

порівняно із 2021р. чистий дохід зменшився на 1,59%, разом з тим, собівартість реалізованої продукції ПрАТ «ВФ Україна» зменшилась на 8,9%. Отже, зростання валового прибутку в 2022р. порівняно із 2021р. відбулось за рахунок зменшення собівартості швидшими темпами порівняно із чистим доходом.

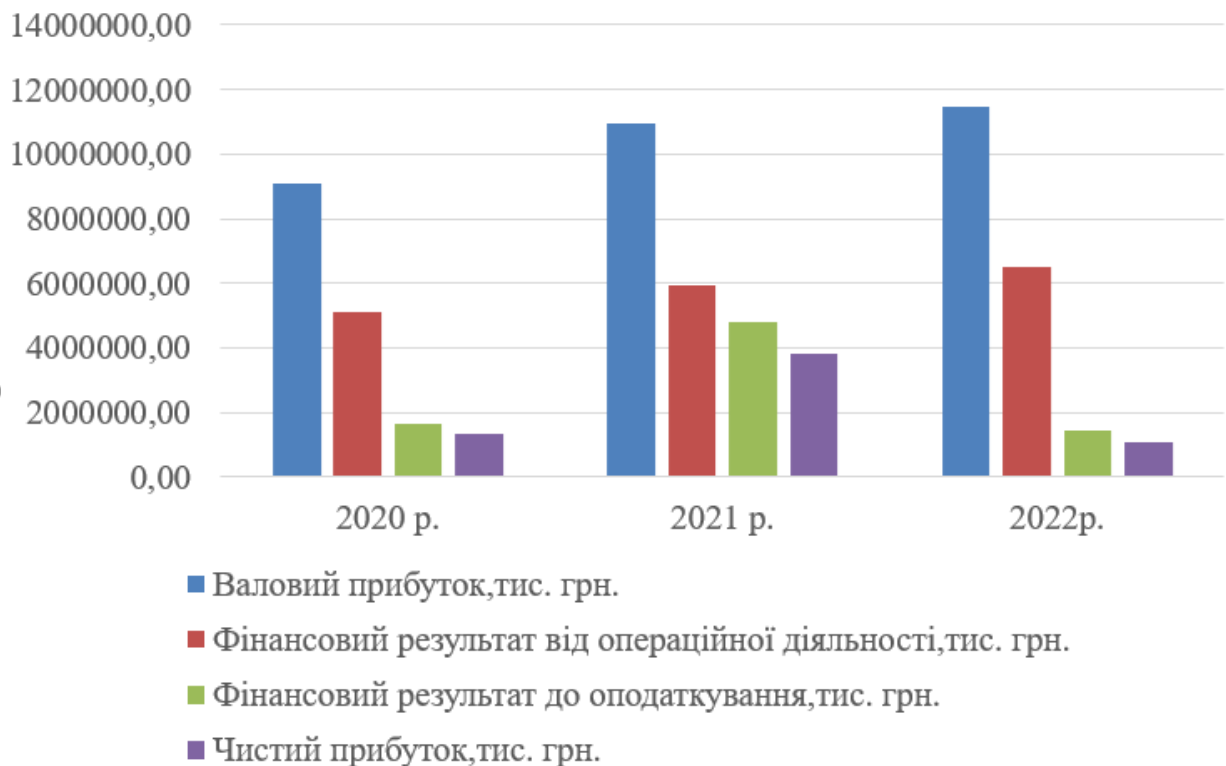

Рисунок 2.5 – Динаміка фінансових результатів ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

Фінансовий результат від операційної діяльності також має позитивну динаміку зростання: в 2022р. показник склав 6516208 тис. грн, що на 28,09% 113,21% більше порівняно із 2020 р. та на 10,06% більше порівняно із 2021р.

Разом з тим, у зв'язку із зростанням інших витрат ПрАТ «ВФ Україна», суттєво зменшився фінансовий результат до оподаткування. В 2023р. фінансовий результат ПрАТ «ВФ Україна» склав 1440750 тис. грн, що на 13,66% менше порівняно із 2020р. та на 69,9% порівняно із 2021р. Зменшення цього показника не свідчить про неефективну господарську діяльність, оскільки спричинена збитками в результаті війни. Разом з тим, це погіршило

фінансовий стан ПрАТ «ВФ Україна», оскільки вплинуло на величину чистого фінансового результату. В 2022р. чистий прибуток ПрАТ «ВФ Україна» склав 1100355 тис. грн, що на 16,29% менше порівняно із 2020 р. та на 71,28% - порівняно із 2021р.

Отже, аналіз абсолютних показників фінансово-економічного стану показав, що ПрАТ «ВФ Україна» варто підвищувати ефективність господарської діяльності.

Оцінимо фінансовий стан ПрАТ «ВФ Україна» за спроможністю фінансувати запаси за рахунок джерел їх формування.

Таблиця 2.3 – Аналіз джерел фінансування запасів ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.
Власний капітал	14757776,50	15663628,00	16462385,50
Необоротні активи	21449168,50	20994836,50	20049526,00
Власний оборотний капітал	-6691392,00	-5331208,50	-3587140,50
Довгострокові кредити	10333470,5	16249831	16712022,5
Короткострокові кредити	1397137	1129497	1236384
Запаси	30601,5	96525,5	158271,5
Забезпеченість запасів власним оборотним капіталом	-6721993,50	-5427734,00	-3745412,00
Забезпеченість запасів власним оборотним капіталом та довгостроковим кредитами	3611477,00	10822097,00	12966610,50
Забезпеченість запасів усіма джерелами їх формування	5008614,00	11951594,00	14202994,50
Тип фінансової стійкості	нормальна	нормальна	нормальна

З таблиці 2.3 видно, що на ПрАТ «ВФ Україна» нормальний тип фінансової стійкості, тобто запаси підприємства фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу та довгострокових джерел фінансування.

Проведемо оцінку ефективності фінансово-економічної діяльності ПрАТ «ВФ Україна» за показниками імовірності банкрутства. Для оцінки ризику імовірності банкрутства скористаємось моделлю імовірності банкрутства Терещенка О., за якою імовірність банкрутства визначається за формулою [24]:

$$Z_{\text{ТЕР}} = 1,5 X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6, \quad (2.1)$$

де X_1 - відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 - відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 - відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 - відношення прибутку до виручки;

X_5 - відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 - відношення виручки до активів.

З таблиці 2.4 видно, що на ПрАТ «ВФ Україна» відсутня імовірність банкрутства, оскільки підприємство ефективно здійснює фінансово-господарську діяльність.

Таблиця 2.4 – Аналіз імовірності банкрутства ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	Методика розрахунку	2020р.	2021р.	2022р.
Відношення грошових надходжень до зобов'язань	$\frac{\text{ф.2 р.2000}}{\text{ф.1 р.1695}}$	1,08	0,95	0,90
Відношення вартості майна до зобов'язань	$\frac{\text{ф.1 р.1900}}{\text{ф.1 р.1695}}$	1,92	1,74	1,74
Відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів	$\frac{\text{ф.2 р.2350}}{\text{ф.1 р. 1900}}$	0,04	0,10	0,03
Відношення чистого прибутку до чистого доходу	$\frac{\text{ф.2 р.2350}}{\text{ф.2 2000}}$	0,08	0,19	0,06
Відношення виробничих запасів до виручки	$\frac{\text{ф.1 р.1100}}{\text{ф.2 р.2000}}$	0,00	0,00	0,01
Відношення виручки до активів	$\frac{\text{ф.2 р.2000}}{\text{ф.1 р.1900}}$	0,56	0,55	0,51
Показник Терещенка	(2.1)	2,64	3,60	2,10
Імовірність банкрутства за моделлю Терещенка		відсутня	відсутня	відсутня

Отже, аналіз фінансово-економічного стану ПрАТ «ВФ Україна» показав, що на підприємстві спостерігається зростання вартості майна за рахунок власного та залученого капіталу, погіршення фінансових результатів, спричинене ліквідацією наслідків війни, підприємство має нормальну фінансову стійкість.

2.4 Аналіз стану управління фінансовою безпекою підприємства в 2020-2022рр

Проаналізуємо стан управління фінансовою безпекою ПрАТ «ВФ Україна», використовуючи методику, наведену в попередньому розділі.

Оцінимо управління фінансовою безпекою за показниками ліквідності. Визначимо коефіцієнт покриття ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.1) :

$$2020\text{р.}: K_{\text{покp}} = \frac{9269883,5}{5627805} = 1,65;$$

$$2021\text{р.}: K_{\text{покp}} = \frac{15945251,5}{5026629} = 3,17;$$

$$2022\text{р.}: K_{\text{покp}} = \frac{18559875,5}{5434994} = 3,41.$$

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.2):

$$2020\text{р.}: K_{\text{лив}} = \frac{9269883,5 - 5627805}{30601,5} = 1,64;$$

$$2021\text{р.}: K_{\text{лив}} = \frac{15945251,5 - 96525,5}{5026629} = 3,15;$$

$$2022\text{р.}: K_{\text{лив}} = \frac{18559875,5 - 158271,5}{5434994} = 3,39.$$

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.3):

$$2020\text{р.}: K_{л_{абс}} = \frac{6301800 + 1978320}{5627805} = 1,47;$$

$$2021\text{р.}: K_{л_{абс}} = \frac{12021490 + 2693771}{5026629} = 2,93;$$

$$2022\text{р.}: K_{л_{абс}} = \frac{12449236 + 3899465}{5434994} = 3,01.$$

Проаналізуємо рівень фінансової безпеки ПрАТ «ПрАТ «ВФ Україна» за показниками фінансової стійкості.

Розрахуємо коефіцієнт автономії ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.4):

$$2020 \text{ р.}: K_{авт} = \frac{14757776,50}{30719052,00} = 0,48;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{авт} = \frac{15663628,00}{36940088,00} = 0,42;$$

$$2022 \text{ р.}: K_{авт} = \frac{16462385,50}{38609401,50} = 0,43.$$

Визначимо коефіцієнт фінансового ризику ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.5):

$$2020 \text{ р.}: K_{фр} = \frac{15961275,50}{30719052,00} = 1,08;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{фр} = \frac{21276460,00}{36940088,00} = 1,36;$$

$$2022 \text{ р.}: K_{фр} = \frac{22147016,00}{38609401,50} = 1,35.$$

Розрахуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.6):

$$2020 \text{ р.: } K_{ман_{БК}} = \frac{14757776,50 - 21449168,50}{14757776,50} = -0,45;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{ман_{БК}} = \frac{15663628,00 - 20994836,5}{15663628,00} = -0,34;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{ман_{БК}} = \frac{16462385,50 - 20049526,00}{16462385,50} = -0,22.$$

Визначимо коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами за формулою (1.7):

$$2020 \text{ р.: } K_{заб_{ВБК}} = \frac{14757776,50 - 21449168,50}{9269883,50} = -0,72;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{заб_{ВБК}} = \frac{15663628,00 - 20994836,5}{15945251,50} = -0,33;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{заб_{ВБК}} = \frac{16462385,50 - 20049526,00}{18559875,50} = -0,19.$$

Оцінимо стан управління фінансовою безпекою за показниками рентабельності.

Визначимо коефіцієнт рентабельності активів ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.8):

$$2020 \text{ р.: } Pa = \frac{1314543,00}{30719052,00} \times 100\% = 4,28\%;$$

$$2021 \text{ р.: } Pa = \frac{3831547}{36940088,00} \times 100\% = 10,37\%;$$

$$2022 \text{ р.: } Pa = \frac{1100355,00}{38609401,50} \times 100\% = 2,85\%.$$

Визначимо коефіцієнт рентабельності власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.9):

$$2020 \text{ р.: } P_{BK} = \frac{1314543,00}{15663628,00} \times 100\% = 8,91\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{BK} = \frac{3831547}{15663628,00} \times 100\% = 24,46\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{BK} = \frac{1100355,00}{16462385,5} \times 100\% = 6,68\%.$$

Визначимо коефіцієнт рентабельності власних оборотних коштів ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.10):

$$2020 \text{ р.: } P_{BOK} = \frac{1314543,00}{15663628,00 - 21449168,50} \times 100\% = -19,65\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{BOK} = \frac{3831547}{15663628,00 - 20994836,50} \times 100\% = -71,87\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{BOK} = \frac{1100355,00}{16462385,5 - 20049526,00} \times 100\% = -30,67\%.$$

Визначимо коефіцієнт рентабельності залученого капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.11):

$$2020 \text{ р.: } P_{зк} = \frac{1314543,00}{15961275,50} \times 100\% = 8,24\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{зк} = \frac{3831547}{21276460,00} \times 100\% = 18,01\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{зк} = \frac{1100355,00}{22147016,00} \times 100\% = 4,97\%.$$

Визначимо коефіцієнт рентабельності продажу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.12):

$$2020 \text{ р.: } P_{прод} = \frac{1314543,00}{17292036,00} \times 100\% = 7,60\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{прод} = \frac{3831547}{20144755,00} \times 100\% = 19,02\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{прод} = \frac{1100355,00}{19824428,00} \times 100\% = 5,55\%.$$

Оцінимо рівень фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за показниками ділової активності.

Розрахуємо коефіцієнт оборотності активів ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.13):

$$2020 \text{ р.: } Kоб_A = \frac{17292036,00}{30719052,00} = 0,56;$$

$$2021 \text{ р.: } Kоб_A = \frac{20144755,00}{36940088,00} = 0,55;$$

$$2022 \text{ р.: } Kоб_A = \frac{19824428,00}{38609401,50} = 0,51.$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.14):

$$2020 \text{ р.: } Kоб_{OA} = \frac{17292036,00}{9269883,50} = 1,87;$$

$$2021 \text{ р.: } Kоб_{OA} = \frac{20144755,00}{15945251,50} = 1,26;$$

$$2022 \text{ р.: } Kоб_{OA} = \frac{19824428,00}{18559875,50} = 1,07.$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.15):

$$2020 \text{ р.: } Kоб_{BK} = \frac{17292036,00}{14757776,50} = 1,17;$$

$$2021 \text{ р.: } Kоб_{BK} = \frac{20144755,00}{15663628,00} = 1,29;$$

$$2022 \text{ р.: } Kоб_{BK} = \frac{19824428,00}{16462385,50} = 1,20.$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності залученого капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за формулою (1.16):

$$2020 \text{ р.: } Kоб_{ЗК} = \frac{17292036,00}{15961275,50} = 1,08;$$

$$2021 \text{ р.: } Kоб_{ЗК} = \frac{20144755,00}{21276460,00} = 0,95;$$

$$2022 \text{ р.: } Kоб_{ЗК} = \frac{19824428,00}{22147016,00} = 0,90.$$

Усі розраховані показники зведемо в таблицю 2.5 та проаналізуємо стан управління фінансовою безпекою на підприємстві. З таблиці 2.5 видно, що за показниками ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» має високий рівень фінансової безпеки. Коефіцієнт покриття ПрАТ «ВФ Україна» в 2022 р. становив 3,41, тобто для погашення кожної гривні поточних зобов'язань ПрАТ «ВФ Україна» мало 3,41 гривень оборотних активів. Коефіцієнт покриття, як видно з рис. 2.6,

протягом 2020-2022рр. мав стійку динаміку зростання. Якщо в 2019р. показник становив 1,65, то в 2021р. – 3,17, а в 2022р. – 3,41. Отже, в 2022р. коефіцієнт покриття ПрАТ «ВФ Україна» зріс на 1,77% порівняно із 2020р. та на 7,65% – порівняно із 2021р.

Таблиця 2.5 – Оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Темп приросту 2022р. від 2020р.	Темп приросту 2022р. від 2021р
Коефіцієнт покриття	1,65	3,17	3,41	1,77	7,65
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,64	3,15	3,39	1,74	7,38
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,47	2,93	3,01	1,54	2,75
Коефіцієнт автономії	0,48	0,42	0,43	-11,25	0,56
Коефіцієнт фінансового ризику	1,08	1,36	1,35	24,39	-0,96
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,45	-0,34	-0,22	-51,94	-35,98
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	-0,72	-0,33	-0,19	-73,22	-42,19
Коефіцієнт рентабельності активів, %	4,28	10,37	2,85	-33,40	-72,52
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	8,91	24,46	6,68	-24,96	-72,68
Коефіцієнт рентабельності власних оборотних коштів, %	-19,65	-71,87	-30,67	56,14	-178,12
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу, %	8,24	18,01	4,97	-39,67	-72,41
Коефіцієнт рентабельності продажу, %	7,60	19,02	5,55	-26,99	-70,82
Коефіцієнт оборотності активів	0,56	0,55	0,51	-8,78	-5,84

Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,87	1,26	1,07	-42,74	-15,45
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,17	1,29	1,20	2,77	-6,36
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу	1,08	0,95	0,90	-17,38	-5,46

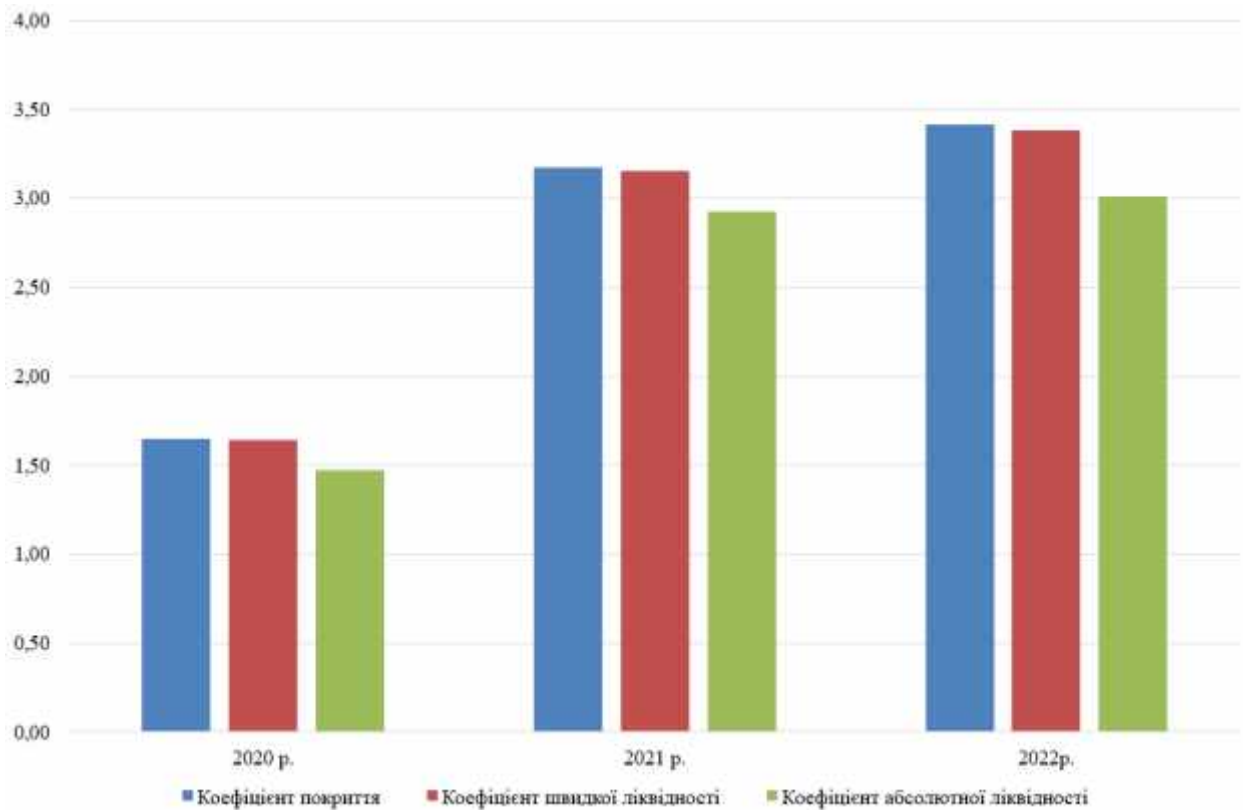

Рисунок 2.5 – Динаміка показників ліквідності як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

Високим є значення і коефіцієнта швидкої ліквідності. Для погашення поточних зобов'язань ПрАТ «ВФ Україна» в 2022р. мало 3,39 гривень коштів у розрахунках на кожну гривню зобов'язань. Значення коефіцієнта швидкої ліквідності зросло в 2022р. на 1,74% порівняно із 2020р. та на 7,38% – порівняно із 2021р.

Ліквідним є ПрАТ «ВФ Україна» і за показником абсолютної ліквідності. В 2022р. коефіцієнт абсолютної ліквідності ПрАТ «ВФ Україна»

становив 3,01, тобто ВФ Україна на погашення кожної гривні поточних зобов'язань мало 3,01 грн грошових коштів та їх еквівалентів.

Таким чином, за показниками ліквідності ПрАТ «ВФ Україна» не має ознак фінансової загрози, тобто ефективно здійснює управління фінансовою безпекою.

Разом з тим, за показниками, які характеризують фінансову стійкість, ПрАТ «ВФ Україна» недостатньо ефективно здійснює управління фінансовою безпекою.

Як видно з рис. 2.6, коефіцієнт автономії ПрАТ «ВФ Україна» в 2022р. склав 0,43. Таке значення показника свідчить про те, що з кожної гривні, вкладеної в господарську діяльність ПрАТ «ВФ Україна» 0,43 грн були власними коштами, що є негативним, оскільки власного капіталу в загальній сумі капіталу має бути не менше половини.

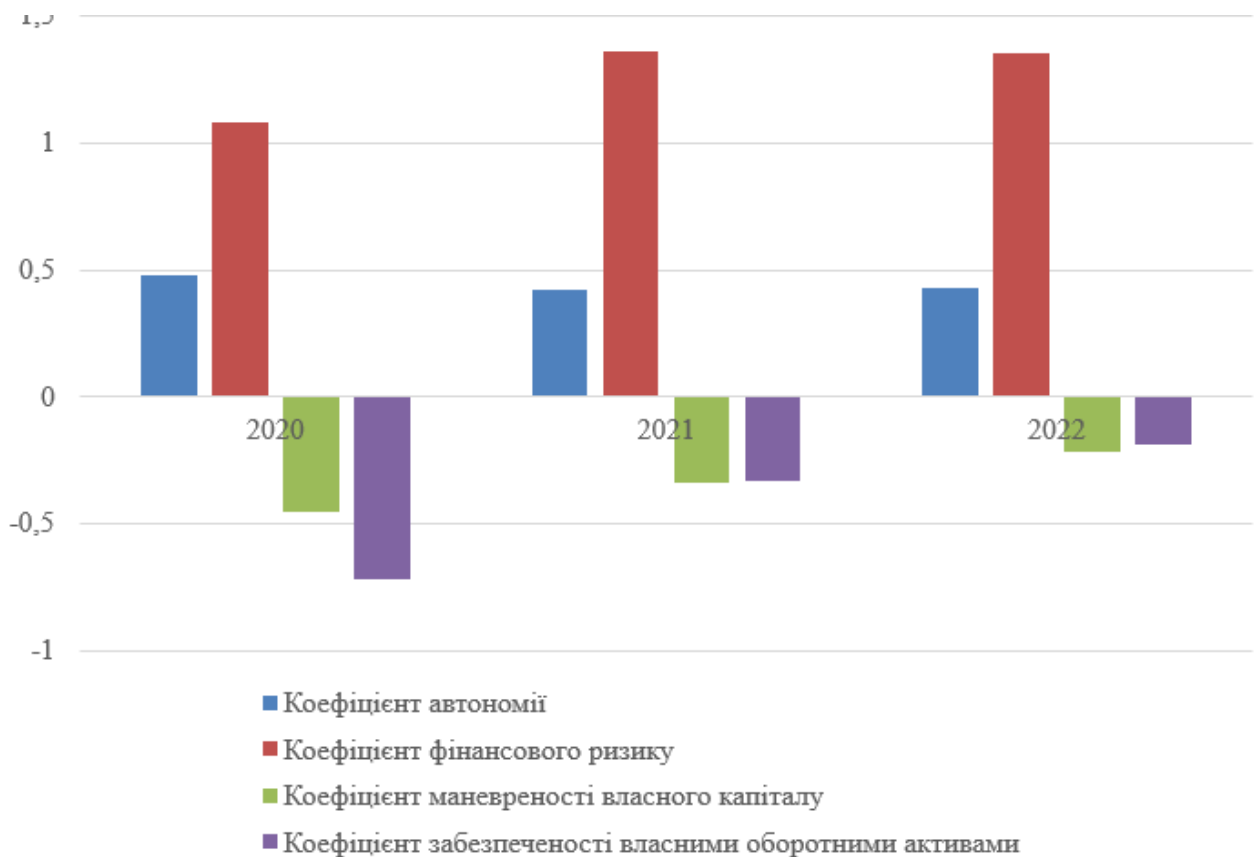

Рисунок 2.6 – Динаміка показників фінансової стійкості як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

В 2022р. коефіцієнт фінансового ризику ПрАТ «ВФ Україна» склав 1,35, тобто на кожну гривню залученого капіталу для погашення підприємство залучало 1,35 грн власного капіталу, що на 24,39% більше порівняно із 2020р. та на 0,96% менше порівняно із 2021р. Значення показника протягом 2020-2022рр. свідчить про те, що на ПрАТ «ВФ Україна» високий рівень фінансової небезпеки, оскільки залучений капітал перевищує власний.

У зв'язку із відсутністю власного оборотного капіталу показники, які характеризують здатність підприємства фінансувати поточну діяльність, мали від'ємне значення. Так, коефіцієнт маневреності власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» в 2022р. склав -0,22, а коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами -0,19.

Отже, ПрАТ «ВФ Україна» за показниками фінансової стійкості неефективно здійснює управління фінансовою безпеку, оскільки існує загроза втрати фінансової стійкості. На ПрАТ «ВФ Україна» залучений капітал переважає власний та відсутній власний оборотний капітал для фінансування поточної діяльності.

Знижується рівень фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за показниками рентабельності. Усі показники рентабельності ПрАТ «ВФ Україна» мають динаміку зменшення, що свідчить про неефективну діяльність. Коефіцієнт рентабельності активів ПрАТ «ВФ Україна» в 2022р. склав 2,85%, тобто з кожної гривні, вкладеної в активи, ПрАТ «ВФ Україна» отримувало 2,85 коп. чистого прибутку, що на 33,40% менше порівняно із 2020 р. та на 72,52% менше порівняно із 2021р.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу в 2022 р. склав 6,68%. В результаті використання власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» отримувало в 2022 р. 6,68 коп. чистого прибутку, що на 24,96% менше порівняно із 2020 р. та на 72,68% менше порівняно із 2021 р.

У зв'язку із відсутністю власного оборотного капіталу коефіцієнт рентабельності власних оборотних коштів, мали від'ємне значення.

Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу в 2022 р. склав 4,97%. В результаті використання власного капіталу ПрАТ «ВФ Україна» отримувало в 2022 р. 4,97 коп. чистого прибутку, що на 39,67% менше порівняно із 2020 р. та на 72,41% менше порівняно із 2021 р.

Негативну динаміку мало значення коефіцієнта рентабельності продажу ПрАТ «ВФ Україна». В 2022р. з кожної гривні чистого доходу, отриманого від реалізації продукції, ПрАТ «ВФ Україна» отримувало 5,55 коп. чистого прибутку, що на 26,99% менше порівняно із 2020 р. та на 70,82% менше – порівняно із 2021 р.

Таким чином, за показниками рентабельності на ПрАТ «ВФ Україна» спостерігається зростання загроз фінансовій безпеці.

Загрози зниження фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» наявні і за показниками ділової активності. Як видно з рис. 2.7, показники ділової активності мали динаміку зменшення. Коефіцієнт оборотності активів в 2022р. склав 0,51, тобто з кожної гривні, вкладеної в активи, ПрАТ «ВФ Україна» отримувало 0,51 грн чистого доходу. Це на 8,78% менше порівняно із 2020р. та на 5,8% менше порівняно із 2021р.

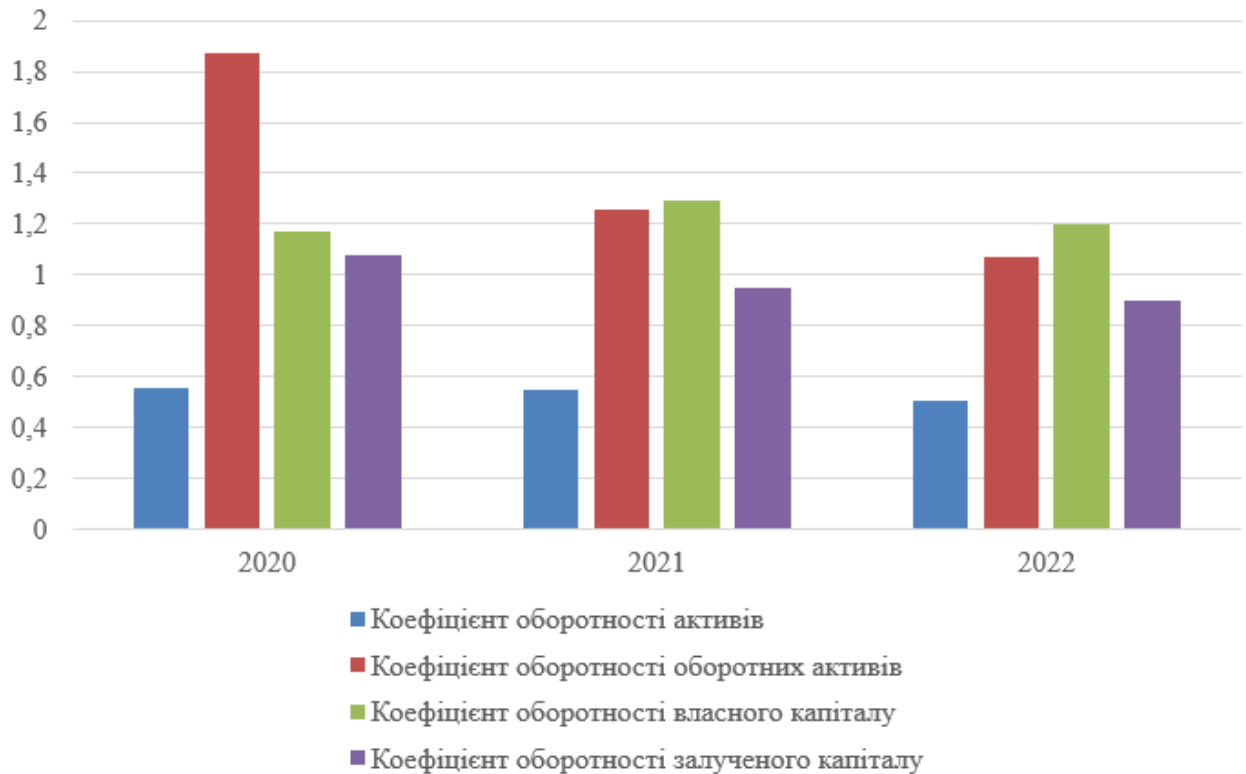

Рисунок 2.7 – Динаміка показників ділової активності як індикатора фінансової безпеки ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022рр

Зниження коефіцієнтів оборотності свідчить про збільшення тривалості одного обороту в днях. Наприклад, коефіцієнт оборотності оборотних активів в 2022 році склав 1,07, що на 42,74% менше порівняно з 2020 роком та на 15,45% менше порівняно з 2021 роком. Коефіцієнт оборотності власного капіталу збільшився порівняно з 2020 роком на 2,77%, але зменшився на 6,36% порівняно з 2021 роком і склав 1,2 обороти. Схожу динаміку зменшення показав і коефіцієнт оборотності залученого капіталу. У 2022 році цей показник склав 0,9, що на 17,38% менше порівняно з 2020 роком та на 5,46% менше порівняно з 2021 роком.

Отже, для підвищення рівня ділової активності ПрАТ «ВФ Україна» варто зосередитися на більш ефективному використанні ресурсів.

Отже, ПрАТ «ВФ Україна» потрібно підвищувати рівень ділової активності шляхом більш ефективного використання ресурсів.

Таким чином, проведений аналіз показав, що ПрАТ «ВФ Україна» має значний рівень фінансової безпеки, оскільки підприємство є рентабельним, має належний рівень ділової активності, є ліквідним. Разом з тим, на ПрАТ «ВФ Україна» існує загроза втрати фінансової стійкості, відсутній власний оборотний капітал та варто підвищувати рівень рентабельності та ділової активності.

Висновки до розділу 2

Аналіз ринку мобільного зв'язку України показав, що ринок розвивається швидкими темпами, оператори мобільного зв'язку адаптують національний ринок до сучасних реалій: враховують зміни потреб споживачів та впроваджують світові тенденції телекомунікаційних послуг у галузі зв'язку.

Приватне акціонерне товариство «ВФ Україна» надає телекомунікаційні послуги, зокрема послуги передачі голосу і даних, доступу до Інтернету, різноманітними додатковими послугами за допомогою бездротового зв'язку, платного телебачення, а також операціями продажу обладнання та аксесуарів.

Головною метою ПрАТ «ВФ Україна» є максимально швидке відновлення пошкоджених ділянок мережі та забезпечення зв'язку як на території України так і для абонентів за її межами.

Аналіз фінансово-економічного стану ПрАТ «ВФ Україна» показав, що на підприємстві спостерігається зростання вартості майна за рахунок власного та залученого капіталу, погіршення фінансових результатів, спричинене ліквідацією наслідків війни, підприємство має нормальну фінансову стійкість. Проведений аналіз показав, що ПрАТ «ВФ Україна» має значний рівень фінансової безпеки, оскільки підприємство є рентабельним, має належний рівень ділової активності, є ліквідним. Разом з тим, на ПрАТ «ВФ Україна» існує загроза втрати фінансової стійкості, відсутній власний оборотний капітал та варто підвищувати рівень рентабельності та ділової активності.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПРАТ «ВФ УКРАЇНА»

3.1 Напрямки підвищення ефективності формування капіталу підприємства

Проведений аналіз ефективності та інтенсивності використання капіталу вказує на необхідність покращення ефективності його використання у ПрАТ «ВФ Україна». Одним з перших кроків для досягнення цієї мети є оптимізація структури капіталу.

Існують різні погляди на оптимальну структуру капіталу. Деякі економісти вважають, що співвідношення між власним та позичковим

капіталом має бути 1:1, тобто загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власного капіталу. У цьому випадку критичне значення коефіцієнта автономії складає 0,5. Згідно з іншими підходами до вертикальної структури капіталу, промисловим підприємствам рекомендується мати частку власного капіталу не менше 60%, а для торгівлі - не менше 50%. Також існують думки, що співвідношення власного та позичкового капіталу має становити 2:1.

Автори концепції структури (1:1) аргументують свою позицію тим, що власники підприємства мають брати участь у фінансуванні в такому самому обсязі, як і кредитори, через внесення власних коштів або реінвестування прибутку.

На практиці структура капіталу підприємства значною мірою залежить від галузі, до якої воно належить, форми організації бізнесу та інших факторів.

Аналізуючи структуру капіталу підприємств за різними формами організації бізнесу, можна виявити закономірність: акціонерні товариства, особливо ті, чії акції котируються на біржі, мають вищий рівень власного капіталу, ніж підприємства інших форм організації бізнесу. Це пояснюється тим, що звітність акціонерних товариств публікується в пресі, і для інвесторів, які оцінюють ризик своїх інвестицій, рівень заборгованості підприємства має вирішальне значення. Тому акціонерні товариства прагнуть підвищити рівень фінансової незалежності.

Отже, для підвищення ефективності використання капіталу у ПрАТ «ВФ Україна» рекомендується провести оптимізацію його структури, враховуючи особливості галузі та форми організації бізнесу, з метою досягнення більшої фінансової незалежності.

Формула для обчислення прибутку від інвестування з урахуванням ефекту фінансового левериджу зазвичай використовується на основі показника ЕВІТ (прибуток до відсотків та податків). Загальна формула виглядає так:

$$\Pi = P_a(\text{ВК} + \text{ПК}), \quad (3.1)$$

де P_a – рентабельність активів; ВК – власний капітал підприємства; ПК – позиковий капітал підприємства.

Цей самий прибуток можна виразити підсумовуванням прибутку після сплати процентів за кредит та суми процентів:

$$\Pi = P_{\text{ВК}} \times \text{ВК} + P_{\text{С}} \times \text{ПК}, \quad (3.2)$$

де $P_{\text{В}}$ — рентабельність власного капіталу; $P_{\text{С}}$ — ставка процента за кредит.

Оскільки праві частини рівностей (3.1) і (3.2) однакові, маємо:

$$P_a \times (\text{ВК} + \text{ПК}) = P_{\text{ВК}} \times \text{ВК} + P_{\text{С}} \times \text{ПК}. \quad (3.3)$$

Звідси можна вивести формулу для обчислення рентабельності власного капіталу:

$$P_{\text{В}} = P_a + ((P_a \times \text{ПК} - P_{\text{С}} \times \text{ПК}) / \text{ВК}) \quad (3.4)$$

Останнє рівняння вказує на те, що рентабельність власного капіталу залежить не від абсолютних сум власного та позикового капіталу, а від відносних показників, таких як рентабельність активів, проценти за кредит та коефіцієнт фінансового левериджу. Підвищення рентабельності власного капіталу шляхом залучення позикового капіталу, якщо рентабельність активів перевищує проценти за кредит, називається ефектом фінансового левериджу або ефектом фінансового важеля.

Ефект фінансового левериджу відображає залежність рентабельності власного капіталу підприємства від рентабельності всіх активів, процентів за кредит та коефіцієнта заборгованості. Він вимірює вплив фінансування

діяльності та підвищення рентабельності власного капіталу шляхом збільшення частки позичкового капіталу.

Диференціал фінансового левериджу, що представлений різницею (P_a — P_c) у (3.4), вказує на зміну ефекту фінансового левериджу. Позитивне значення диференціалу фінансового левериджу означає, що будь-яке збільшення коефіцієнта фінансового левериджу призводить до зростання відповідного ефекту. Однак, зі збільшенням коефіцієнта фінансового левериджу зростає ризик, що призводить до збільшення процентних ставок за кредитами, отриманими підприємством. Це, в свою чергу, зменшує диференціал та обмежує ефект фінансового левериджу.

Збільшення коефіцієнта фінансового левериджу є доцільним, якщо його диференціал більший за нуль. Від'ємне значення диференціалу фінансового левериджу призводить до зниження рентабельності власного капіталу. У такому випадку рентабельність власного капіталу зменшується швидше, коли частка позичкового капіталу в структурі пасивів підприємства є вищою. Чим вищий коефіцієнт фінансового левериджу, тим нижчий рівень рентабельності власного капіталу.

Отже, підприємству рекомендується збільшити залучений капітал у формі довгострокових зобов'язань. Це допоможе покращити забезпеченість запасів джерелами фінансування та зміцнить платоспроможність підприємства. Крім того, варто також збільшити величину власного капіталу.

Для поповнення власного капіталу варто спочатку оцінити вартість його залучення з різних джерел. Перед зверненням до зовнішніх джерел формування власного капіталу, слід спробувати використати можливості формування капіталу за рахунок внутрішніх джерел, таких як прибуток та амортизаційні відрахування.

Для покращення ефективності діяльності підприємства можна здійснити наступні заходи:

1. Прискорити оборотність оборотних коштів шляхом активізації системи постачання.

2. Знизити витрати на електроенергію, проводячи ревізію обладнання, блокуючи деякі машини та впроваджуючи заходи, такі як блочне, місцеве включення світла та інші.

3. Зменшити витрати на обробку продукції шляхом модернізації обладнання та впровадження нових технологій.

Щоб зменшити дефіцит власного капіталу, можна прискорити його оборотність шляхом скорочення термінів ремонтів, надмірних залишків запасів, незавершеного виробництва та інших аспектів.

Також можна збільшити обсяг власних фінансових ресурсів шляхом:

- Зменшення суми постійних витрат на утримання управлінського персоналу та ремонт основних засобів.
- Прискорена амортизація машин і обладнання.
- Реалізація невикористовуваного майна.
- Відмова від зовнішніх соціальних та інших програм, а також зниження інвестиційної активності підприємства.
- Для перевірки адміністративних витрат слід виконати такі кроки:
 - Встановити документальне обґрунтування зазначених витрат.
 - Порівняти суми та періоди, зазначені в обліковому регістрі, з первинними документами.
 - Порівняти суми в рахунках-фактурах, платіжних вимогах-дорученнях з сумами платіжних документів.
 - Дослідити доцільність витрат шляхом ознайомлення з внутрішніми документами підприємства.
 - Перевірити віднесення витрат до відповідних періодів.
 - Перевірити правильність включення зносу по основних засобах та нематеріальних активах.
 - Перевірити правильність віднесення витрат на ремонт основних засобів.
 - Перевірити правильність включення заробітної плати та інших виплат працівникам.

- Оцінити правильність віднесення витрат на соціальні заходи.
- Оцінити правильність включення витрат на оплату послуг банку.
- Перевірити правильність відображення сплачених штрафів, пені, неустойок.

Для того, щоб уникнути подальших проблем із структурою капіталу та оптимізувати його, ми пропонуємо ПрАТ «ВФ Україна» розглянути чотири основних етапи, як показано на рисунку 3.1.

На першому (підготовчому) етапі необхідно прийняти рішення про необхідність оптимізації капіталу, встановити цілі та завдання цього процесу, визначити джерела зовнішньої та внутрішньої інформації, а також сформувати необхідну інформаційну базу для проведення дослідження.

На другому етапі проводяться аналітичні процедури для оцінки стану та ефективності використання капіталу. Визначаються фактори, що впливають на обсяг, структуру та ефективність його використання, і розглядаються різні аспекти їх впливу.

Третій етап передбачає безпосередні заходи з оптимізації капіталу, як за його обсягом, так і за структурою.

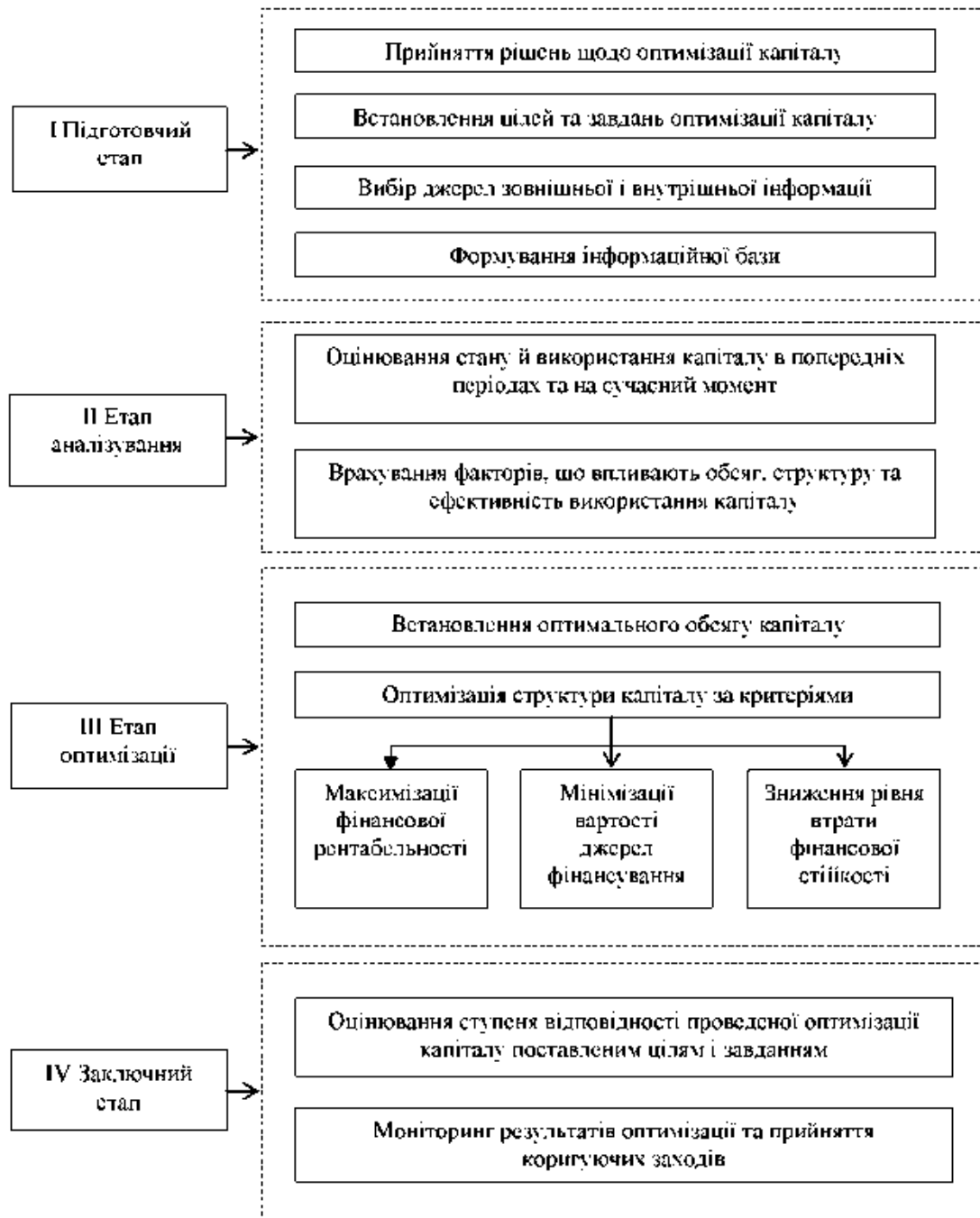

Рисунок 3.1 – Модель оптимізації капіталу ПрАТ «ВФ Україна»

Оптимальний розмір капіталу визначається галузевими особливостями підприємства, стадією його життєвого циклу, наявністю прогресивних технічних засобів і технологій, перспективами розширення виробництва або реалізації продукції, потребою у фінансуванні нових розробок і маркетингових заходів, інвестиціями у фінансові активи та іншими напрямками фінансування. При визначенні обсягів залученого капіталу можуть

використовуватися прямі та непрямі методи. Перший метод ґрунтується на детальному плануванні потреб підприємства у капіталі для його основних активів, таких як основні засоби, нематеріальні активи, товаро-матеріальні запаси, грошові кошти, довготермінові та поточні фінансові інвестиції тощо.

Непрямий (опосередкований метод) включає використання показника капіталомісткості продукції, який відрізняється значними варіаціями між галузями економіки, масштабами діяльності суб'єкта, рівнем технологічного оснащення та іншими факторами.

Щодо вибору оптимальної структури капіталу, відомо, що це співвідношення між власним та позиковим капіталом, яке підприємство використовує в своїй господарській діяльності. За переваги формування капіталу з власних джерел можна відзначити відсутність кінцевого терміну використання залученого капіталу, зниження витрат на відсотки порівняно з отриманням кредиту. Проте, серед недоліків можна вказати загрозу втрати контролю над підприємством при управлінні, обмеження обсягу залучених коштів та втрату можливості зекономити на податках.

Вибір оптимальної структури капіталу може мати на меті досягнення максимальної рентабельності власного капіталу, мінімізацію середньозваженої вартості джерел фінансування та зниження ризику втрати фінансової стійкості.

Останнім етапом у процесі управління капіталом є оцінка досягнення результатів оптимізації відповідно до поставлених цілей та завдань, а також прийняття коригуючих заходів на підставі моніторингу проведених заходів.

Також рекомендується розробити гнучку систему знижок та кредитування для оптових покупців і вивчити ефективність організації та проведення сезонних розпродажів зі знижками в ціні. Додатково, отримання довгострокового кредиту може зменшити поточні зобов'язання підприємства.

3.2 Пропозиції щодо підвищення рівня фінансової безпеки

З метою ефективного управління власним капіталом визначимо фактори ефективності фінансового забезпечення діяльності ПрАТ «ВФ Україна» за допомогою теорії гібридних нейронних мереж.

Створення системи управління знаннями, яка забезпечить високу конкурентоспроможність підприємств і організацій та їх розвиток в концепції фінансової безпеки, є конкретним кількісним показником ефективності управління фінансовою безпекою. Оскільки фінансова безпека оцінюється за допомогою кількісних та якісних показників, важливим є побудова моделі, яка дозволить врахувати обидві групи показників. З цією метою доцільним є застосування науково-методологічного підходу для оцінки виникаючих властивостей, заснований на моделюванні процесів за теорією нечіткої логіки.

Процес прийняття рішень, заснований на теорії нейронних мереж, ґрунтується на використанні системи нечіткого логічного висновку. Ця система базується на апроксимації залежності $Ff=f(a_1, a_2, b_1, y_1 \dots y_n)$ за допомогою нечітких правил та нечітких логічних операцій, таких як доповнення, об'єднання, перетин та імплікація.

Як результат моделювання обрано показник ефективності управління фінансовою безпекою, що дозволить здійснювати оцінку і висновок про стратегію, якою варто рухатись підприємству для забезпечення фінансової безпеки.

Оскільки фінансова безпека суттєво залежить від джерел фінансування підприємства, а на досліджуваному підприємстві присутні ознаки фінансової загрози за показниками, які характеризують фінансову стійкість, в моделі врахуємо в першу чергу ті показники, які впливають на рівень фінансової стійкості.

Розподіл факторів впливу на процес оцінки значень показника ефективності фінансового забезпечення діяльності наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Фактори впливу, описані лінгвістичними змінними

Параметр	Позначення та назва змінної	Універсальна множина, балів	Лінгвістичні терми для оцінювання
Джерела фінансових ресурсів (а)	a_1 – ЛЗ «Власні кошти»	$U(a_1) = [1...3]$ (балів)	Нестача (н), достатній обсяг (д), надлишок (нд)
	x_2 – ЛЗ «Залучені кошти»	$U(a_2) = [1...3]$ (балів)	Відсутність (в), нестача (н),
	a_3 – ЛЗ «Кредитні кошти»	$U(a_3) = [1...3]$ (балів)	Відсутність(в), нестача (н), достатній обсяг (д)
Зовнішні чинники, які впливають на фінансову безпеку (В)	b_1 – ЛЗ «Вартість залучення фінансових ресурсів»	$U(b_1) = [1...3]$ (балів)	Низька (н), середня (с), висока (в)
	b_2 – ЛЗ «Рівень економічної кризи в економіці»	$U(b_2) = [1...3]$ (бали)	низький (н), середній (с), високий (в)
	b_3 – ЛЗ «Рівень податкового тиску»	$U(b_3) = [1...3]$ (бали)	високий (в), незначний (н), потужний (п)
	b_4 – ЛЗ «Рівень конкуренції в галузі»	$U(b_4) = [1...3]$ (бали)	Відносно низький (в), середній (с), високий (вс)
Внутрішні чинники, які впливають на фінансову безпеку (С)	c_1 – ЛЗ «Рівень ділової активності підприємства»	$U(c_1) = [1...5]$ (бали)	Низький (н), середній (с), високий (в)
	c_2 – ЛЗ «Рівень ліквідності підприємства»	$U(c_2) = [1...3]$ (бали)	Низький (н), середній (с), високий (в)
	c_3 – ЛЗ «Рівень фінансової стійкості підприємства»	$U(c_3) = [1...4]$ (бали)	Кризовий (к), передкризовий (пк), нормальний (н),
	c_4 – ЛЗ «Рівень рентабельності підприємства»	$U(c_4) = [1...4]$ (бали)	Збитковий (з), недостатній (н), достатній (д), прибутковий (п)

Лінгвістичну змінну, що відповідає показнику ефективності управління фінансовою безпекою F_f можна представити у вигляді функції від складових, наведених за формулою:

$$Ff = f(A, B, C), \quad (3.4)$$

де Ff – показник ефективності управління фінансовою безпекою промислового підприємства;

B – лінгвістична змінна, що описує вплив джерела фінансових ресурсів;

C – лінгвістична змінна, що описує вплив зовнішніх чинників, які впливають на фінансову безпеку;

Z – лінгвістична змінна, що описує вплив внутрішніх чинників, які впливають на фінансову безпеку.

Лінгвістичну змінну, що описує вплив джерел фінансових ресурсів, можна розгорнути у залежність, наведену за формулою:

$$X = f(a_1, a_2, a_3), \quad (3.5)$$

де a_1 – лінгвістична змінна «власні кошти»;

a_2 – лінгвістична змінна «залучені кошти»;

a_3 – лінгвістична змінна «кредитні кошти».

Лінгвістичну змінну, яка характеризує вплив на процес управління фінансовою безпекою зовнішніх чинників, можна представити таким чином:

$$Y = f(b_1, b_2, b_3, b_4), \quad (3.6)$$

де b_1 – лінгвістична змінна «вартість залучення фінансових ресурсів»;

b_2 – лінгвістична змінна «рівень економічної кризи в економіці»;

b_3 – лінгвістична змінна «рівень податкового тиску»;

b_4 – лінгвістична змінна «рівень конкуренції в галузі».

Лінгвістичну змінну, що описує вплив внутрішніх чинників на процес фінансового забезпечення господарської діяльності, можна представити таким чином:

$$Z = f(c_1, c_2, c_3, c_4), \quad (3.7)$$

- де c_1 – лінгвістична змінна «рівень ділової активності підприємства»;
 c_2 – лінгвістична змінна «рівень ліквідності підприємства»;
 c_3 – лінгвістична змінна «рівень фінансової стійкості підприємства»;
 c_4 – лінгвістична змінна «рівень рентабельності підприємства».

Розглянемо запропоновані фактори впливу більш детально. Перша група факторів А включає власні кошти, залучені кошти та кредитні кошти.

Фактор a_1 відображає наявність власних коштів у підприємства для реалізації стратегій розвитку. Лінгвістична змінна, що описує власні кошти, оцінюється на універсальній шкалі від 1 до 3 балів та характеризується такими термінами, як "нестача", "достатній обсяг" та "надлишок". Аналогічно оцінюються інші фактори групи А.

Фактор a_2 відображає наявність можливості підприємства залучати зовнішні кошти для своєї господарської діяльності. Фактор a_3 відображає наявність можливості підприємства користуватися кредитними коштами. Для реалізації стратегії на підприємстві необхідно мати принаймні одне джерело фінансування або кілька джерел у різних співвідношеннях вартості та обсягу доступних коштів.

Окрім наявності джерел фінансування, дуже важливим є врахування особливостей надання коштів підприємству, що характеризує друга група факторів В. Фактор b_1 є складним для оцінки у цілому кількісно, оскільки існують різні способи залучення коштів, тому запропоновано використовувати лінгвістичну змінну b_1 та оцінювати її за допомогою термінів "низька", "середня" та "висока" на універсальній шкалі від 1 до 3 балів.

Фактор b_2 характеризує рівень економічної кризи в економіці на універсальній множині [1...3] балів та лінгвістично оцінюється термами «низький», «середній», «високий». Цей фактор суттєво впливатиме на рівень фінансової безпеки за досягнення значення «високий», оскільки це свідчитиме про зниження ділової активності в економіці, про зменшення надходжень в суб'єктів господарювання та вимагатиме активних антикризових заходів.

Фактор b3 характеризує рівень податкового тиску і лінгвістично оцінюється термами «низький», «середній», «високий».

Фактор b4 характеризує рівень конкуренції в галузі і лінгвістично оцінюється термами «відносно низький», «середній», «високий».

Рівень конкуренції між підприємствами є одним з зовнішніх факторів, які впливають на формування фінансових ресурсів. Підприємство, яке знаходиться у конкурентному середовищі, має більший інтерес до впровадження стратегій розвитку, ніж монополістичне підприємство. Кожне підприємство має свій унікальний асортимент продукції, тому рівень конкуренції залежить від потужності та кількості підприємств, що виробляють подібну продукцію.

Отже, ця група факторів суттєво впливає на фінансову безпеку підприємства і вимагає її врахування.

Значний вплив на процес прийняття рішень щодо управління фінансовою безпекою мають і внутрішні особливості підприємства, які у вигляді факторів впливу нами згруповано в категорію С: рівень ділової активності підприємства, рівень ліквідності підприємства, рівень фінансової стійкості підприємства, рівень рентабельності підприємства.

Отже, в роботі запропоновано ієрархічні зв'язки факторів впливу на систему управління фінансовою безпекою підприємства, що на відміну від існуючих підходів, дозволяє більш повно врахувати фактори, які визначають ефективність управління фінансовою безпекою і сформувати математичну модель інтелектуальної підтримки прийняття рішень з управління фінансовою безпекою.

Висновки до розділу 3

Сформовано пропозиції щодо покращення ефективності фінансової діяльності ПрАТ «ВФ Україна».

Запропоновано ієрархічні зв'язки факторів впливу на систему управління фінансовою безпекою підприємства, що на відміну від існуючих підходів, дозволяє більш повно врахувати фактори, які визначають ефективність управління фінансовою безпекою і сформуванню математичну модель інтелектуальної підтримки прийняття рішень з управління фінансовою безпекою.

ВИСНОВКИ

В роботі сформовано пропозиції та рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємств мобільного зв'язку на основі аналізу управління фінансової безпеки підприємства.

Виконання поставлених завдань дозволило сформулювати такі висновки:

1. Систематизація існуючих підходів показала, що фінансову безпеку трактують як певний фінансовий стан, комплексну характеристику, рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, здатність сприяти та розширювати економічні процеси.

2. Визначено процес управління фінансовою безпекою як процес прийняття й реалізації управлінських рішень із урахуванням фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів, пов'язаних із забезпеченням захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

3. Узагальнено загрози фінансовій безпеці підприємства. Для зменшення впливу загроз фінансовій безпеці важливим є формування ефективної стратегії управління підприємством, яка включатиме в себе й стратегію управління фінансовою безпекою.

4. Аналіз фінансової безпеки підприємства можна провести за використання різних методичних підходів. Аналіз фінансової безпеки досліджуваного підприємства буде проводитись на основі оцінки рівня ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

5. Аналіз ринку мобільного зв'язку України показав, що ринок розвивається швидкими темпами, оператори мобільного зв'язку адаптують національний ринок до сучасних реалій: враховують зміни потреб споживачів та впроваджують світові тенденції телекомунікаційних послуг у галузі зв'язку.

6. Приватне акціонерне товариство «ВФ Україна» надає телекомунікаційні послуги, зокрема послуги передачі голосу і даних, доступу до Інтернету, різноманітними додатковими послугами за допомогою бездротового зв'язку, платного телебачення, а також операціями продажу обладнання та аксесуарів.

7. Головною метою ПрАТ «ВФ Україна» є максимально швидке відновлення пошкоджених ділянок мережі та забезпечення зв'язку як на території України так і для абонентів за її межами.

8. Аналіз фінансово-економічного стану ПрАТ «ВФ Україна» показав, що на підприємстві спостерігається зростання вартості майна за рахунок власного та залученого капіталу, погіршення фінансових результатів, спричинене ліквідацією наслідків війни, підприємство має нормальну фінансову стійкість. Проведений аналіз показав, що ПрАТ «ВФ Україна» має значний рівень фінансової безпеки, оскільки підприємство є рентабельним, має належний рівень ділової активності, є ліквідним. Разом з тим, на ПрАТ «ВФ Україна» існує загроза втрати фінансової стійкості, відсутній власний оборотний капітал та варто підвищувати рівень рентабельності та ділової активності.

9. Сформовано пропозиції щодо покращення ефективності фінансової діяльності ПрАТ «ВФ Україна». Запропоновано ієрархічні зв'язки факторів впливу на систему управління фінансовою безпекою підприємства, що на відміну від існуючих підходів, дозволяє більш повно врахувати фактори, які визначають ефективність управління фінансовою безпекою і сформувати математичну модель інтелектуальної підтримки прийняття рішень з управління фінансовою безпекою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Розводюк О. В., Шевчук Д. Г. Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою вітчизняних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 8-14.
2. Єпіфанова І.Ю., Розводюк О. В. Теоретичні аспекти оцінки загроз фінансовій безпеці підприємства. *Молодь в науці* 2023. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2023/paper/view/18527>
3. Єпіфанова І.Ю., Розводюк О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств мобільного зв'язку. ЛІ Науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2023) <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2023/paper/view/18526>.
4. Вудвуд, В. В., Батієвська, О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. *Підприємництво і торгівля*. 2019. № 25. С. 89-93. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-25-12ю>
5. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства. К. : Ніка-Центр, 2014. 784 с.
6. Барановський О. І. Фінансова безпека. Ін-т екон. прогнозування. К. : Фенікс, 2015. 338 с.
7. Краснокутська Н. С., Коптєва Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 7. С. 14-19.
8. Garry J. Schinasi. Defining Financial Stability. *IMF Working Paper Series*. 2004. WP/04/187. Pp. 1-16.
9. Blakuya G., Ganushchak T. Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248–256.
10. Варналій, З., Мехед, А. Система фінансової безпеки підприємства: забезпечення функціонування та методи оцінки її ефективності. *InterConf*, 2020. №31. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/4862>.

11. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2011. № 4. С. 76-80.
12. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с
13. Картузов Є. П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки* 2012. № 8. С. 172–181.
14. Васильців Т. Г. *Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія* / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. Львів: Ліга-Прес, 2012. 388 с.
15. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Кравчук Н.М. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Випуск 1(75). С. 80-89.
16. Колісник О. *Альтернативні підходи в теорії безпеки і їх застосування у фінансовій науці*. URL : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/KZITgn.pdf
17. Коробцова Д. В. *Фінансово-економічна безпека підприємства і принципи її забезпечення* <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/76083227-b417-4b30-bd43-08096fdcdf37/content>
18. Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. *Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект*: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.
19. Ключко Т. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості підприємства. *Економіка та суспільство*, 2021 (23). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-17>
20. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. *Фінансова безпека підприємства* [Електронний ресурс] : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.

21. Некрасенко Л.А., Рибалка Ю.М. *Складові управління фінансовою безпекою підприємств*. <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.
22. Глийова О.О. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2019. № 11 (75). С. 130-133.
23. Пильнова В. П. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва: вплив ризиків на фінансову стійкість. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/79.pdf
24. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. *Фінансовий аналіз та звітність: електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання*. 2-ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с.
25. Хижняк Ю.О. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип.23. С. 305-312.
26. Ковальчук Н.О., Корбутяк А.Г. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_10_42.
27. Клименко Н. А., Вороненко І. В., Нагорна О. В., Громик Н. В. Оцінка ризиків на ринку послуг мобільних операторів. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9077>. DOI: [10.32702/2307-2105-2021.7.92](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.92)
28. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. <https://nkrzi.gov.ua>
29. Середницька Л. П., Васількова А. О. Аналіз ринку послуг мобільного зв'язку України. *Modern Economics*. 2018. № 12. С. 179-184. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V12\(2018\)-27](https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-27).

Додаток А
ПРОТОКОЛ
ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ
ЗАПОЗИЧЕНЬ

Назва роботи: «Управління фінансовою безпекою підприємств мобільного зв'язку (на прикладі ПрАТ «ВФ Україна»)»

Тип роботи: МКР

(БДР, МКР)

Підрозділ кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 82,8%

Схожість 17,2%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне):

1. Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
2. Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її виконання автором. Роботу направити на розгляд експертної комісії кафедри.
3. Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку

(підпис)

Єпіфанова І. Ю.
(прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи

(підпис)

Розводюк О. В.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Єпіфанова І. Ю.
(прізвище, ініціали)